

מדד האלימות של ויצו 2024

היום הבינלאומי למאבק באלימות נגד נשים

כתב וערך גדעון איגרא

תוכן עניינים

3	מבוא:
5	חלק א' סקירת מחקרים בעקבות המלחמה
5	מחקר של מכון אדווה ומחקר של ביה"ס לעו"ס באוניברסיטה העברית
8	אחד מכל עשרה: המספרים מאחורי האלימות בזוגיות בישראל
12	ריבוי נשקים בעקבות מלחמת חרבות ברזל
15	השפעת המלחמה על ילדים וצעירים
16	השפעת המלחמה על צעירים
17	התמשכות המלחמה
19	חלק ב' נתוני משרדי הממשלה
19	נתוני משרד הרווחה והביטחון החברתי
19	הקדמה
21	נתוני משרד הרווחה והביטחון החברתי
21	ממצאים עיקריים
23	נתוני מוקד 118
28	המשרד לשוויון חברתי וקידום מעמד האישה
30	שירות בתי הסוהר
32	בתי המשפט
34	המועצה להשכלה גבוהה
35	משטרה
35	משרד הבריאות
36	בנק ישראל
38	חלק ג' – פעילות ויצו האגף לקידום מעמד האישה סיכום שנת 2023-24
38	התאמת הפעילות למציאות המלחמה:

38.....	מענה רגשי למשפחות משרתי המילואים:
41.....	מקלטים
41.....	פעילות המקלטים בתקופת המלחמה:
41.....	הכשרות והתפתחות מקצועית:
42.....	ביטחון תזונתי לנשים יוצאות מקלט:
45.....	תוכניות המשך ותמיכה בקהילה:
45.....	נתונים נוספים:
47.....	סיכום
47.....	סיכום הממצאים העיקריים:
47.....	דיון בהשלכות הממצאים

מבוא:

לקראת היום הבינלאומי למאבק באלימות נגד נשים שיצוין ב-25.11.2024 מפרסמת ויצו את דו"ח האלימות השנתי. הדו"ח מרכז את ממדיה של תופעת האלימות במשפחה בשנת 2023 כפי שזו מנוטרת על ידי משרדי הממשלה, רשויות המדינה וגופי האכיפה השונים.

במציאות של מלחמה, תופעת האלימות כלפי נשים מתגברת ומקבלת ממדים מורכבים ומסובכים סקירה מקיפה שנערכה ב-14 מדינות בשנת 2002 מצאה באופן עקבי כי אלימות נגד נשים במשפחה גדלה במהלך מלחמה, ובאופן דרמטי במיוחד בתקופה שלאחריה (Rehn & Johnson, 2002) מגמה זו, הכוללת גם אלימות נגד ילדים, אוששה במחקרים מאוחרים יותר (Clark et al., 2010; Peterman et al., 2011; Saile et al., 2013).¹

המלחמה מביאה עמה לא רק איומים פיזיים מצד אויבים, אלא גם מעצימה ויוצרת מצוקות רגשיות, פסיכולוגיות וסוציאליות. זירות חדשות מתפתחות במהירות, כגון מלונות הפליטים, אזורים מאוימים והשפעת שירות המילואים הנרחב והממושך על המשרתים, המשרתות ומשפחותיהם. בנוסף, ריבוי כלי הנשק והנשק הזמין במסגרת תקנות שעברו בראשית המלחמה, עשויים להגביר את תחושת האיום והפחד בקרב נשים, ולהגביר את הסיכון לאלימות. גורמי סיכון מרכזיים לאלימות בזוגיות בעת מלחמה כוללים: שבר ברמת הביטחון האישי, פגיעה באמון במערכות, אי ודאות גבוהה, אי יציבות כלכלית ואבטלה, מתח עקב היעדרות של אחד מבני הזוג, עלייה ברמת מצוקה נפשית, ועלייה בכמות הנשק הזמין. גורמים אלו, בשילוב עם ירידה בנגישות למשאבים ושירותים, מגבירים את הסיכון לאלימות במשפחה.

מחקר מצא כי גברים בסיכון גבוה למצוקה פוסט-טראומטית בעקבות לחימה נמצאו קשורים פי 3 לאלימות נגד נשים (Marchell et al., 2005). זאת ועוד, נשים נמצאו מועדות פי 6 למצוקה פוסט-טראומטית בהשוואה לגברים בחשיפה לאותו אירוע.

---

¹ מתוך סקירה שערכה דר' ענת בן פורת עבור יוזמת קווים אדומים "אלימות בזוגיות ובמשפחה בעת מלחמה ולאחריה" https://drive.google.com/file/d/1h3j_lp8YXUMCshLWDHlvfKODr508HbL/view

בהתייחס להשפעות המלחמה בחברה הערבית², ערב המלחמה החברה הערבית התאפיינה בריבוי אלימות ופשיעה, ריבוי מקרי רצח (216 ב 2023 לעומת 111 בשנה שעברה). מיעוט כתבי אישום, אובדן ביטחון אישי, חוסר אמון ברשויות, טשטוש גבולות בין אלימות במשפחה לפשע מאורגן – רצח נשים על רקע אלמ"ב מדווח לעיתים כאירוע שקשור לפשע מאורגן. ניתן לשער אפוא, שבמקביל לצפי בעלייה בתופעת האלימות שתואר עד כה בחברה הכללית, בחברה הערבית התעצמו הן תופעות של תת דיווח והן תופעות של סיווג פשיעה נגד נשים כפשע מאורגן על ידי הרשויות.

עם זאת, בשלבים המוקדמים של המלחמה נצפית לרוב ירידה בפניות לסייע. תופעה זו עשויה להיות מוסברת ב"התכנסות פנימה" של משפחות אל מול האיום החיצוני, וחשש מעזיבת הבית בתקופת חירום. חוסר וודאות לגבי השאלה היכן בטוח וחוסר נוחות לבקש עזרה כאשר המצוקות סביב גדולות כל כך מדד זה מבקש להתחקות אחר השפעותיה של מלחמת חרבות ברזל על תופעת האלימות במשפחה ואלימות כלפי נשים. אנו מאמינים שבהבנת התופעה, היקפיה ומוקדיה נוכל לסייע בקידום פתרונות.

---

² מתוך סקירה שערכה דר' ענת בן פורת עבור יוזמת קווים אדומים "אלימות בזוגיות ובמשפחה בעת מלחמה ולאחריה" https://drive.google.com/file/d/1h3j_lp8YXUMCshLWDHlvfKODr508HbL/view

חלק א' סקירת מחקרים בעקבות המלחמה

מחקר של מכון אדווה ומחקר של ביה"ס לעו"ס באוניברסיטה העברית

המלחמה בישראל השפיעה באופן משמעותי על מצבן של נשים בתחומי חיים שונים, כאשר ההשלכות המגדריות מתבטאות באופן שונה בקבוצות אוכלוסייה מגוונות.

בשוק העבודה, נתונים מראים כי באוקטובר 2023 נוספו 42,400 דורשי עבודה חדשים בחל"ת, מתוכם 59% נשים. נשים מהוות רוב בענפים שנפגעו קשות, כמו מכירות, שירות, טיפול סיעודי וניהול אדמיניסטרטיבי. קיים חשש לפגיעה ברצף התעסוקתי ולקושי בחזרה לעבודה.

הנטל החברתי על נשים התעצם בעקבות המלחמה, כאשר רבות מתמודדות עם קשיים כלכליים, אובדן בית או פינוי, וחוסר ודאות לגבי העתיד. נשים נושאות באחריות מוגברת לטיפול במשפחה ובילדים, במיוחד כשמסגרות החינוך אינן פועלות כסדרן.

בהקשר של אלימות כלפי נשים, בניגוד למגמה שנצפתה במשבר הקורונה, בחודשים הראשונים למלחמה נרשמה ירידה במספר התלונות והפניות בנושא אלימות במשפחה. עם זאת, הנתונים מצביעים על עלייה בחומרת מקרי האלימות. על פי נתוני שירות המבחן, חלה עלייה משמעותית בהפניות מהמשטרה וממערכת המשפט בגין אלימות במשפחה, ובפרט בעבירות אלימות כלפי בני זוג (בן אליהו ואח', 2024).³

המחקר של מרכז אדווה מצביע על כך שעם התמשכות המלחמה, החלה עלייה בפניות על רקע אלימות במשפחה. גורמי רווחה דיווחו על עלייה של 10% בפניות חדשות בנושא זה בתקופה האחרונה. בנוסף, עלה חשש מפני הגברת הסיכון לאלימות עקב העלייה הדרמטית במספר רישיונות הנשק שניתנו לאזרחים מאז תחילת המלחמה.

גורמי מקצוע משערים כי הירידה בפניות נובעת מתחושה של חוסר לגיטימציה מצד נשים להתלונן או לפנות לסיוע בזמן שהמדינה נמצאת במצב חירום. אייזנשטדט (2024)⁴ מציינת כי "נשים חשו חוסר לגיטימציה להתלונן במשטרה

---

³ בן אליהו ה', חסון י' ודגן בוזגלו נ', השלכות המלחמה על נשים בישראל, מרכז אדווה מכון ון ליר (2024) [השלכות-המלחמה-על-נשים-בישראל-סופי.pdf \(vanleer.org.il\)](https://www.vanleer.org.il/pdf)

⁴ אייזנשטדט, מ. (2024). מבט לעתיד בראייה מגדרית. בתוך: אלמוג-בר, מ.; אייזנשטדט, מ.; גל, ג'. (עורכים): רווחה בעקבות המלחמה. ירושלים: האוניברסיטה העברית בירושלים, בית הספר לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית; קרן מנומדין, 2024, 18-25.

[rvkhkh_bgbvt_hmlkhmh_2024.pdf \(huji.ac.il\)](https://www.huji.ac.il/rvkhkh_bgbvt_hmlkhmh_2024.pdf)

או לפנות לגורמי טיפול ורווחה ולעסוק במצוקותיהן האישיות. זאת, בזמן שהטראומה הקולקטיבית גדולה כל כך ולאור המצוקות שאחרים חווים".

אבחנה זו עקבית עם העולה מניסיון ממקומות אחרים בעולם, המראה כי מצבי מלחמה מתמשכים מובילים לעלייה באלימות כלפי נשים לאורך זמן. זאת בשל גורמים כמו נרמול של אלימות בחברה, חזרת גברים מהחזית עם טראומות, ומצוקה כלכלית (Olmsted & Killian, 2023).

בהתייחס לקבוצות אוכלוסייה שונות, המחקר מצביע על מצבים ייחודיים:

נשים מפונות:

קיים חוסר בנתונים מפולחים לפי מגדר בנוגע לאוכלוסייה זו. עם זאת, מחקרים מהעולם מראים כי בקרב אוכלוסיות מפונות (populations displaced) במצבי משבר, נשים מפונות הן פגיעות במיוחד במצבי משבר וזקוקות למענים ייעודיים (בר-און ממן ושרעבי, 2024)⁵.

נשים באוכלוסיות המפונות מתמודדות עם קשיים ייחודיים של קושי בחזרה למקומות תעסוקה קודמים ולחץ לקחת חל"ת או להתפטר מיוזמתן. נשים אלו מתמודדות גם עם עול כפול של פרנסה וטיפול במשפחה, במיוחד כאשר בני זוגן מגויסים למילואים.

חשוב לציין שקיים כיום חוסר באיסוף שיטתי של נתונים על מצבן של נשים מפונות, כולל בהיבטים של חוסן משפחתי וקהילתי, תעסוקה, אלימות ועבודה שקופה.

נשים חרדיות:

משפחות חרדיות שפונות מתמודדות עם קשיים בשמירה על אורח החיים המוכר, כולל הפרדה מגדרית וגילאית. נשים חרדיות נושאות באחריות להגדיר מחדש גבולות חברתיים ודתיים בסביבה החדשה ולפקח על התנהגות הילדים. המעבר לסביבות מעורבות מאתגר את המבנה החברתי המוכר ומטיל עומס נוסף על הנשים.

---

⁵ <https://adva.org/wp-content/uploads/2024/07/NewSpatialOrder.pdf>

נשים ערביות:

המלחמה העמיקה את תחושת הרדיפה הפוליטית בקרב אזרחים ערבים, כולל בשוק העבודה ובמערכת החינוך. נשים ערביות דיווחו בשיעורים גבוהים על תחושת חוסר ביטחון במרחבים שונים, כולל במקומות עבודה ובמרחב הציבורי.⁶

בשנים האחרונות חל שיפור בהשכלת נשים ערביות, עם עלייה במספר הזכאיות לבגרות והמשתלבות בהשכלה גבוהה, כפי שמצוין במחקרם של פוקס ופרידמן ווילסון (2018). אולם, קיים חשש שמגמה חיובית זו עלולה להיפגע בעקבות המלחמה.

נשים בדואיות:

נשים בדואיות, שכבר סבלו משיעורי תעסוקה נמוכים, נפגעו קשות מסגירת מקומות עבודה. הן מתמודדות עם חוסר ודאות תעסוקתית ומחסור כלכלי חמור. נגישותן לשירותי חינוך, בריאות ורווחה מוגבלת, בין היתר בשל פערי שפה ומגבלות בשימוש בשירותים מקוונים.

בשנים האחרונות החל להיווצר אמון בין נשים בדואיות לבין אנשי מקצועות הטיפול ורשויות המדינה, כפי שעולה ממחקרם של Abu-Kaf ועמיתיו (2023). עם זאת, ישנו חשש שאמון זה עלול להתפוגג בעקבות המלחמה והשלכותיה.

לסיכום, המחקרים שנסקרו מצביעים על השפעה משמעותית של המלחמה על היקף האלימות במשפחה, עם עלייה בפניות לסיוע ובחומרת המקרים. במיוחד נפגעו אוכלוסיות מוחלשות כמו נשים מפונות ונשים מהחברה הערבית והבדואית. המלחמה חושפת ומעמיקה אפוא פערים מגדריים קיימים, תוך יצירת אתגרים חדשים עבור נשים מקבוצות אוכלוסייה שונות. נדרשת מדיניות מכוונת ורגישה מגדר כדי להתמודד עם השלכות אלו ולהבטיח את ביטחון ורווחתן של נשים בתקופת המלחמה ולאחריה.

---

⁶ בן אליהו, שם.

אחד מכל עשרה: המספרים מאחורי האלימות בזוגיות בישראל

בחלק זה נסקור מחקר מקיף חדש שפורסם בספטמבר 2024 ומציג תמונה מדאיגה של היקף האלימות בזוגיות בישראל.

הנתונים, שנאספו על ידי מכון ERI עבור הוועדה הבין-משרדית לטיפול באלימות במשפחה, משרד הרווחה ויוזמת "קווים אדומים", מגלים כי אחד מכל עשרה ישראלים סבל מאלימות כלשהי מצד בן או בת זוגו בשנה האחרונה.⁷ המחקר מבקש לסקור את תופעת האלימות בזוגיות במובן רחב, בשונה ממחקרים רבים בעבר כולל לא רק מופעי קיצון של אלימות אלא גוונים של אלימות אשר מתרחשים בבתי רבים בישראל וכוללים בצד הנפגע נשים וגברים כאחד. חשוב להבין שאלימות בזוגיות היא לא רק פיזית. היא יכולה להתבטא בדרכים רבות ומגוונות, וכולן פוגעות בחופש ובשלומם הנפשי והפיזי של הקורבנות. יתרה מכך, ככול שהחברה והגופים האמונים על כך בתוכה, יהיו ערים למופעים ה"רכים" יותר של אלימות האפשרויות להתערבות למניעת התדרדרות תגדלנה.

מתוך המחקר: "אלימות בזוגיות לובשת צורות מגוונות אשר המשותף לכולן הוא התנהגות כוחנית, יחסי שליטה ויצירת תלות, הטלת מורא, השפלה - הגורמת לצמצום משמעותי של מרחב ההחלטה והפעולה של אחד/ת

מבני/בנות הזוג, ומביאה לכדי פגיעות נפשיות ופיזיות. התנהגות כזו יכולה להתקיים בכל סוג של מערכת זוגית, בין בני זוג בהווה, במהלך פרידה וגם לאחריה"⁸ המחקר התבסס על סקר מקיף שכלל 2,236 משיבים, המהווה מדגם מייצג של האוכלוסייה הרלוונטית (בגירים עד גיל 65).

נשים		
מספר באוכ' (הערכה*)	אחוז במדגם	
142,000	5.3%	נפגעות אלימות פיזית
96,000	3.6%	נפגעות אלימות פיזית חמורה

גברים		
מספר באוכ' (הערכה*)	אחוז במדגם	
101,000	3.8%	נפגעי אלימות פיזית
50,000	1.9%	נפגעי אלימות פיזית חמורה

⁷ <https://drive.google.com/file/d/1RC8MsFmlEfwz2JhXVwl4ykSqs6TV7Y4/view?usp=sharing>

⁸ מצגת של redlines.org.il מתוך הגדרה אשר פותחה במסגרת יוזמת "קווים אדומים" בשיוף עדם הוועדה הבין משרדית לטיפול באלמ"ב ומשרד הרווחה (2022)

נשים		
מספר באוכ' (הערכה*)	אחוז במדגם	
238,000	8.9%	נפגעות אלימות לא פיזית

המחקר בחן ארבעה סוגים עיקריים של אלימות בזוגיות:

1. אלימות פיזית: כוללת מכות, דחיפות, או כל פגיעה פיזית אחרת. המחקר מצא כי 5.3% מהנשים ו-3.8% מהגברים נפגעו מאלימות פיזית בשנה האחרונה.

גברים		
מספר באוכ' (הערכה*)	אחוז במדגם	
260,000	9.8%	נפגעי אלימות לא פיזית

2. אלימות לא פיזית: מוגדרת כהתנהגות אלימה ללא ביטוי פיזי, הגורמת לפחד, הסתרה, צמצום

נשים		
מספר באוכ' (הערכה*)	אחוז במדגם	
214,000	8%	נפגעות אלימות מינית
107,000	4%	נפגעות אלימות כלכלית

החופש והשפלה. זו כוללת שתלטנות קיצונית, מעקב (Stalking), הטרדה והשמצה, והתעללות רגשית. הנתונים מראים כי 8.9% מהנשים ו-9.8% מהגברים חוו אלימות מסוג זה.

גברים		
מספר באוכ' (הערכה*)	אחוז במדגם	
159,000	6%	נפגעי אלימות מינית
80,000	3%	נפגעי אלימות כלכלית

3. אלימות מינית: כוללת הטרדה מינית וכפייה מינית, באמצעים פיזיים או דיגיטליים. 8% מהנשים ו-6% מהגברים דיווחו על אלימות מסוג זה.

4. אלימות כלכלית: מתבטאת בהתנהגויות

שליטה והתעללות באמצעים כלכליים. 4% מהנשים ו-3% מהגברים נפגעו מאלימות כלכלית.

תחת הגדרה זו כ 10.8% מהמשיבים במדגם זוהו כנפגעי/ות אלימות כלשהי (פיזית או לא פיזית) מצד בן/בת זוגם/

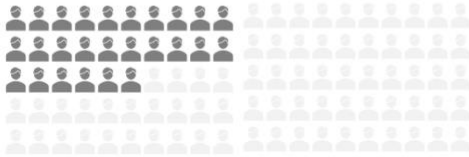
ב 12 החודשים האחרונים. מדגם זה מוערך כמייצג 576,00 אנשים באוכלוסייה הכללית.⁹

⁹ מספרים מעוגלים. על סמך מספרי הגברים והנשים באוכלוסייה (ללא הבחנה בנטייה המינית והסטטוס הזוגי) בגילאי 18-65, ממוצע 2022 (למ"ס).

נשים בסיכון גבוה יותר לאלימות חמורה

למרות שהמחקר מראה כי גם גברים נפגעים מאלימות בזוגיות, נשים נמצאות בסיכון גבוה יותר לאלימות חמורה. 3.6% מהנשים (כ-96,000) חוו אלימות פיזית חמורה, לעומת 1.9% מהגברים (כ-50,000). יתרה מזאת, המחקר מגלה כי 42% מהנשים שסבלו מאלימות לא פיזית, חוו גם אלימות פיזית. לעומת זאת, רק 26% מהגברים שסבלו מאלימות לא פיזית חוו גם אלימות פיזית.

מבין אלו שנפגעו מאלימות לא פיזית – כמה נפגעו גם מאלימות פיזית?

שיעור נפגעי אלימות פיזית בקרב נפגעי אלימות לא פיזית מצד בת זוג נוכחית או לשעבר

26%

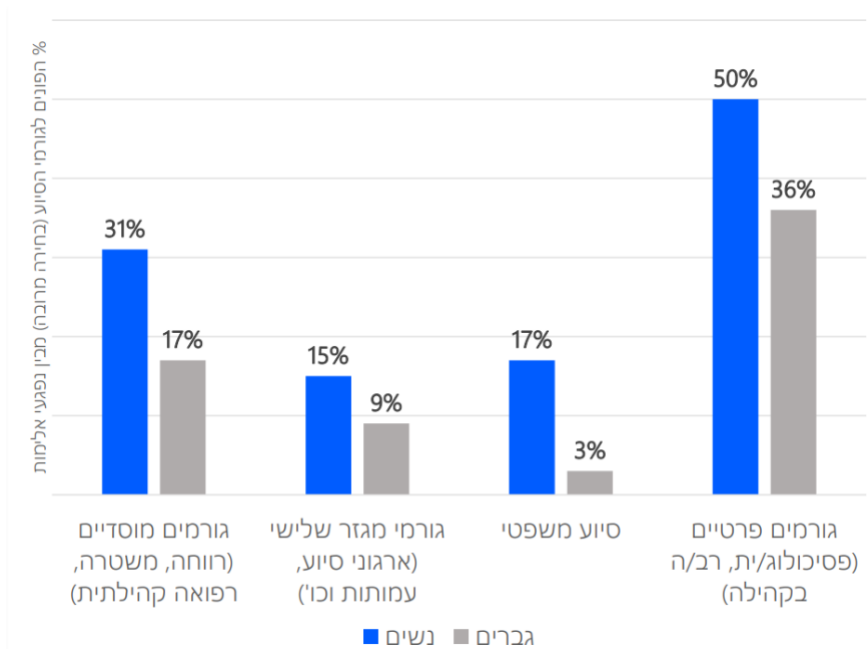

שיעור נפגעות אלימות פיזית בקרב נפגעות אלימות לא פיזית מצד בן זוג נוכחי או לשעבר

42%

הסיכוי של אשה אשר סובלת מאלימות לא פיזית מצד בן זוגה, להיות גם בסכנה פיזית הוא גבוה מזה של גבר אשר סובל מאלימות לא פיזית מצד בת זוגו

רוב הנפגעים לא מדווחים: אחד הממצאים המדאיגים ביותר במחקר נוגע לדפוסי הדיווח. רק 41% מהנשים ו-20% מהגברים שנפגעו מאלימות פיזית פנו לגורם חיצוני כלשהו לקבלת עזרה. הנתונים מראים אפוא שיש בעיה חמורה של תת-דיווח. רוב הנפגעים, במיוחד גברים, לא מדווחים על האלימות שהם חווים. זה מקשה מאוד על הטיפול בתופעה.

מבין אלה שכן פנו לעזרה, רוב הפניות היו לגורמים פרטיים כמו פסיכולוגים או רבנים בקהילה (50% מהנשים ו-36% מהגברים), ולא לגורמים מוסדיים כמו משטרה או שירותי הרווחה.

ממצאי המחקר מדגישים את הצורך הדחוף בפעולה מערכתית למניעה וטיפול באלימות בזוגיות. את הצורך בהגברת המודעות לכל סוגי האלימות, לשיפור מנגנוני הדיווח והתאמת מענים הולמים לכל הנפגעים, נשים וגברים כאחד.

ריבוי נשקים בעקבות מלחמת חרבות ברזל

ב 15 באוקטובר 2023 ועדת הכנסת לביטחון לאומי אשרה תקנות המקילות על תנאי הסף לקבלת רישיון נשק¹⁰. היות וקיים קשר ידוע ונחקר בין זמינות כלי נשק לבין שיעור ההתאבדויות¹¹, היקף וקטלניות תופעת האלימות במשפחה¹² והיות ומשרד הרווחה כבר מעיד על עלייה בפניות אליו לאור התקנת התקנות¹³ מצאנו לנכון בויצו להתייחס לריבוי הנשקים בידי אזרחים בצל מלחמת חרבות ברזל ולהניף תמרור אזהרה על ההשלכות הצפויות לחלוקה זו על זירת האלימות במשפחה.

על פי נתוני קואליציית "האקדח על שולחן המטבח" (שמקורם במענה המשרד לביטחון פנים לבקשת חופש מידע), מספר רישיונות הנשק הפרטי שאושרו בשנת 2023 היה יותר מפי שלושה ממספרם בשנה הקודמת. בנוסף, חלה עליה של 40% במספר כלי הירייה המוחזקים בידי בעלי רישיונות בישראל בין השנים 2022 ו-2023. הגידול בתפוצת הנשק מעמיק את תחושת האיום בקרב נשים שחוות אלימות במשפחה¹⁴, במיוחד לאור העובדה שכלי ירייה משמשים ברבע ממקרי רצח נשים במשפחה בישראל.

---

¹⁰ כנסת ישראל, פרוטוקול מס' 77, משיבת הוועדה לביטחון לאומי, 15.10.2023, <https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/InternalSecurity/Pages/CommitteeProtocols.aspx?ItemID=221045>

¹¹ משרד הבריאות, על זמינות נשק ואובדנות - נייר עמדה משרד הבריאות <https://www.health.gov.il/Services/Committee/NationalCouncils/Documents/NE-suiside-weapons.pdf>

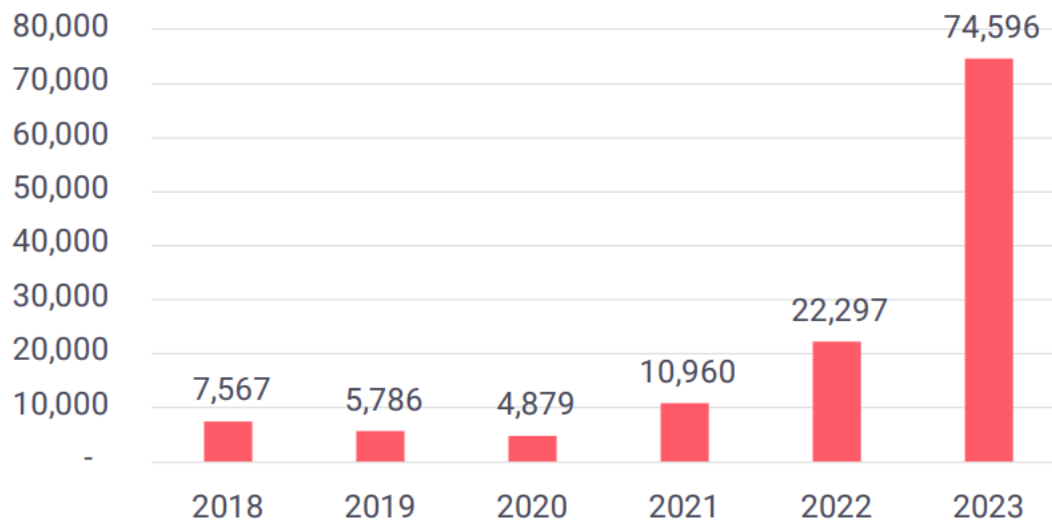
¹² איגוד העובדות והעובדים הסוציאליים **הרחבת הנגישות לכלי יריה תסכן נשים וילדים, תגדיל אירועי אלימות ופשיעה** (2023). <https://www.socialwork.org.il/prdFiles/%D7%94%D7%A8%D7%97%D7%91%D7%AA%20%D7%94%D7%A0%D7%92%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%AA%20%D7%9C%D7%9B%D7%9C%D7%99%20%D7%99%D7%A8%D7%99%D7%94%20%D7%AA%D7%A1%D7%9B%D7%9F%20%D7%A0%D7%A9%D7%99%D7%9D%20%D7%95%D7%99%D7%9C%D7%93%D7%99%D7%9D,%20%D7%AA%D7%92%D7%93%D7%99%D7%9C%20%D7%90%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%A2%D7%99%20%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA%20%D7%95%D7%A4%D7%A9%D7%99%D7%A2%D7%94.pdf>

¹³ המלצות בדבר הליך רישוי כלי הירייה והפיקוח על בעלי הרישיון, חוות דעת מעת עו"ד מירית לביא <https://www.idi.org.il/knesset-committees/51555>

¹⁴ יש לציין כי מעבר לנשקים הפרטיים קיים גם מספר עצום של כלי נשק ארגוניים, נשקים בקרב כוחות הביטחון, וכמובן נשקים לא חוקיים וללא רישיון

רישיונות לנשק פרטי שאושרו על ידי המשרד לביטחון פנים, לפי שנה

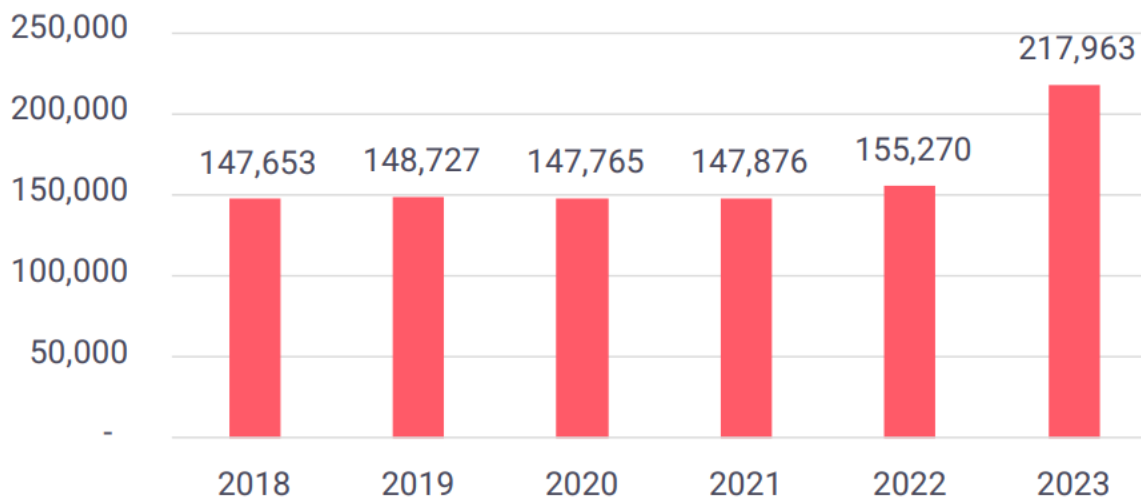
מספרים מוחלטים

מקור: קואליציית "האקדה על שולחן המטבח" על בסיס מענים של המשרד לביטחון פנים לבקשות חופש מידע

מספר כלי ירייה פרטיים בידי בעלי רישיונות, לפי שנה

מספרים מוחלטים

מקור: קואליציית "האקדה על שולחן המטבח" על בסיס מענים של המשרד לביטחון פנים לבקשות חופש מידע

דוח מבקר המדינה בנושא רישוי כלי ירייה והפיקוח על החזקתם משנת 2014 כולל ממצאים והמלצות חשובים בהתייחס לתבחונים המזכים ברישיון כלי ירייה, ביחס להליך הרישוי עצמו וכן ביחס לפיקוח על בעלי כלי ירייה

פרטיים¹⁵ בניהן מקצוע הליך הערכת המסוכנות ובחינת הכשירות הנפשית תוך שיתוף פעולה עם גורמי רווחה, ביטוח לאומי ובריאות.

אף שנעשו מאמצים בקרב הגורמים הרלוונטיים, לרבות אגף כלי הירייה, לטפל בליקויים שנמצאו בדוח המבקר, בפועל ההמלצות לא יושמו באופן מלא, למשל בכל הנוגע לזיהוי מסוכנות וכשירות נפשית והפיקוח על בעלי הרישיונות, וקיים חשש אמיתי שכלי הירייה הרבים שמחולקים כיום יגיעו לידיים הלא-נכונות. מעבר לשיפור עבודת הגורמים המעורבים בתהליך הרישוי והפיקוח על בעלי הרישיון, חשוב לבחון מחדש את תקנות כלי הירייה החדשות, אשר שינו באופן קבוע, בצל אירועי "חרבות ברזל", את גישת המשרד לביטחון לאומי ביחס לזכאות לשאת נשק בישראל, ופגעו משמעותית באיזון עליו עמד המבקר בדוח שלו – האיזון בין הזכות לנשיאת כלי ירייה להגברת תחושת הביטחון האישי והגנה על שלום הציבור, ובין החשש משימוש בלתי ראוי בכלי הירייה והגעתו לגורמים לא רצויים.

נוסף לכל האמור עד כה ישנם נשקים רבים שחולקו במסגרת כיתות הכוננות כמו גם משרתי מילואים אשר יוצאים חמושים לביקורים בבית. בעקבות עתירת התנועה לחופש המידע מסר המשרד לביטחון פנים¹⁶ (ביום 29.5.24) כי מאז ה-7 באוקטובר גדל מספר כיתות הכוננות מ-70 ל-827 כיתות ומספר הנשקים הוא 9,565.

---

¹⁵ מבקר המדינה רישוי כלי ירייה והפיקוח על החזקתם (2014)
<https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/64c/2014-64c-207+208-BitachonGuns.pdf>

¹⁶ בקשת חופש מידע 1204/23: מידע אודות כיתות כוננות - <https://www.meida.org.il/wp-content/uploads/2024/07/neighborhood-watch-Police-Response-.pdf>

השפעת המלחמה על ילדים וצעירים

במסגרת מלחמת חרבות ברזל ואירועי אוקטובר 2023 בישראל, ילדים ובני נוער נחשפו לזוועות המלחמה בצורה נרחבת, הן באופן ישיר והן דרך אמצעי התקשורת. בחלק זה נתייחס להשפעת המלחמה על חתך אוכלוסייה זה.

חשיפה ישירה:

38 ילדים נרצחו במהלך המלחמה¹⁷, 116 ילדים התייתמו מהוריהם¹⁸ כ-50,000 ילדים פונו מבתיהם, מתוכם כ-7,000 ילדים מתחת לגיל 6, ורבים מהילדים נפצעו פיזית ונפשית כתוצאה מהאירועים.

חשיפה דרך אמצעי תקשורת:

63% מבני הנוער נחשפו ברשת לתכנים קשים הקשורים למלחמה הכוללים: תמונות וסרטונים גרפיים, תיאורים של מעשי זוועה, פוסטים והתכתבויות טראומטיים¹⁹.

החשיפה הנרחבת לזוועות המלחמה, הן באופן ישיר והן דרך המדיה, הובילה להשפעות נפשיות משמעותיות, בניהן מצוקה רגשית קשה, חרדה, דיכאון והפרעת דחק פוסט-טראומטית (PTSD)²⁰.

לפי מחקרים שונים, מבוגרים וצעירים עלולים לסבול מהשפעות ארוכות טווח בתגובה לצפייה בסרטוני זוועות כמו מתח שלילי, תגובות חרדה ובהמשך גם תסמיני דחק פוסט טראומטיים²¹. נמצא כי כחמישית מכלל אלו שהיו חשופים לזוועות במדיה פיתחו מכלול תסמינים התואם הפרעה פוסט טראומטית (PTSD) לאחר אסון, למרות שאף אחד ממשתתפי המחקר לא היה נוכח באירוע הטראומטי²². במכתב מיום 8/11/2023 של הסתדרות

17

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%A9%D7%A4%D7%A2%D7%95%D7%AA_%D7%9E%D7%9C%D7%97%D7%9E%D7%AA_%D7%97%D7%A8%D7%91%D7%95%D7%AA_%D7%91%D7%A8%D7%96%D7%9C_%D7%A2%D7%9C_%D7%99%D7%9C%D7%93%D7%99%D7%9D_%D7%95%D7%91%D7%A0%D7%99_%D7%A0%D7%95%D7%A2%D7%A8_%D7%91%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C

18 ש.ם.

¹⁹ סקר של המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת - 105 ולשכת המדען הראשי במשרד לביטחון לאומי בנושא: חשיפה לתכנים קשים בקרב בני נוער בישראל במהלך מלחמת 'חרבות ברזל' https://www.gov.il/he/pages/survey_teenagers 'י. סבג, א. רוזינקובסקי-קוראס, ט. ארזי, השפעות מלחמת "חרבות ברזל" על ילדים ובני נוער בישראל, מכון ברוקדייל (2024)

²⁰ <https://brookdale.jdc.org.il/publication/the-effects-of-the-israel-hamas-war-on-children-and-youth-in-israel>

²¹ אופיר הוזמן, איך צפייה בסרטוני זוועות משפיעה על המוח שלנו, <https://www.ynet.co.il/health/article/hjzorpjrxp> 30.11.23 ynet

²² ד"ר נעמי אפל, המחיר הכבד של שימוש יתר במדיה בזמן אסון וכלים להתמודדות

הפסיכולוגיים בישראל העוסק בחשיפה לסרטון של דובר צה"ל ציינה ההסתדרות ש: "חשיפה לתכנים מעין אלה ידועה כמגבירה סיכון להתפתחות פוסט טראומה ופסיכופתולוגיה ממש בדומה לחשיפה ישירה לאירועים"²³.

פגיעה בביטחון הפיזי:

ילדים ובני נוער סובלים מאז פרוץ המלחמה מאיום מתמשך על הקיום הפיזי והביטחון האישי, תחושת חוסר ביטחון במוסדות חינוך אשר כ 26% מהם עדיין אינו ממוגן כראוי²⁴.

בין ההשלכות החברתיות של מצב המלחמה ניתן לציין במיוחד את הילדים שנעקרו מסביבתם הקבועה. ילדים אלה סובלים מניתוק מהסביבה החברתית הרגילה, קושי בשמירה על קשרים חברתיים, בעיות בהשתלבות במסגרות חדשות עבור ילדים שפוננו. נציין לטובה את קהילות העקורים שהצליחו להעתיק את מגוריהם תוך שמירה יחסית על שלמות הקהילה.

השפעת המלחמה על צעירים²⁵ מעבר לחיים בוגרים הוא שלב התפתחותי חשוב שבו צעירים ניצבים בפני צומתי הכרעה ונדרשים לקבל החלטות בתחומים רבים. שלב זה מאופיין בחוסר יציבות ועשוי להיות מאתגר בימי שגרה ועל אחת כמה וכמה במצבי חירום ואסון. במצבי חירום מתמשכים, כמו בעת מלחמה, תהליכי פיתוח של תחומים רבים כמו עבודה, השכלה, זוגיות ומשפחה יכולים להיפגע ולהשפיע על היכולת של הצעירים להשיג את יעדיהם ולשגשג. השפעותיה הכלכליות והחברתיות של מלחמת חרבות ברזל על המדינה, הנוכחות הנרחבת של צעירים באירועי שבעה באוקטובר 2023 והתפקיד הישיר שהצעירים ממלאים במלחמה זו העלו את הצורך לבחון את ההשפעות הפוטנציאליות של המלחמה עליהם.

<https://www.betipulnet.co.il/articles/%D7%A9%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%A9 %D7%99%D7%AA%D7%A8 %D7%91%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%94 %D7%91%D7%96%D7%9E%D7%9F %D7%90%D7%A1%D7%95%D7%9F>

23

<https://www.psychology.org.il/sites/psycho/UserContent/files/%D7%9E%D7%9B%D7%AA%D7%91%20%D7%90%D7%96%D7%94%D7%A8%D7%94%20%D7%A2%D7%91%D7%A8%D7%99%D7%AA.pdf>

[/https://brookdale.jdc.org.il/publication/the-effects-of-the-israel-hamas-war-on-children-and-youth-in-israel](https://brookdale.jdc.org.il/publication/the-effects-of-the-israel-hamas-war-on-children-and-youth-in-israel)²⁴

²⁵ חלק מזה נלקח מתוך: בן סימון, ב. וטופורק בר, א. (2024). להתבגר בצל מלחמה: השפעות מצבי חירום ואסון על צעירים – סקירת ספרות. דמ-997-24. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל.

https://brookdale-web.s3.amazonaws.com/uploads/files/Heb_Report_RR-997-24.pdf

בתחום בריאות הנפש אחת ההשפעות המתועדות ביותר בספרות של חשיפה לאירוע טראומטי היא הפגיעה בבריאות הנפש של כל מי שנחשף לו ישירות ואף בעקיפין (טראומטיזציה משנית עקב חשיפה דרך המדיה לאסון והזדהות עם הנפגעים שמגבירה חרדה). פגיעה זו עשויה לבוא לידי ביטוי בהתפתחות הפרעת דחק פוסט-טראומטית, בקשיים פסיכולוגיים כמו דיכאון, עצב וחרדה, במחשבות אובדניות, בתסמינים סומטיים ובהתפתחות הפרעת אבל מתמשכת. מחקרים מלמדים שהשפעת אסונות על בריאות הנפש של האוכלוסייה היא קצרת טווח; מרבית הצעירים לא יפתחו פסיכופתולוגיה ויתאוששו מן הטראומה ללא התערבות מקצועית. עם זאת, יש לשים לב לקבוצות סיכון כמו צעירים נעדרי תמיכה משפחתית וחברתית, צעירים שחוו בעבר התקפי חרדה, צעירים שאיבדו עבודה ובני ובנות זוג של לוחמים הסובלים מפוסט טראומה.

בתחום התעסוקה, צעירים נמצאים בסיכון גבוה לאבטלה ופגיעה כלכלית במצבי חירום, בשל השתלבותם בענפים פגיעים כמו מכירות ושירותי אירוח. אובדן עבודה עלול להשפיע גם על בריאותם הנפשית ועל התפתחות המקצועית.

במערכת ההשכלה הגבוהה, סטודנטים עלולים להתמודד עם קשיים כלכליים, רגשיים ואקדמיים. בטווח הארוך, קשיים אלו עלולים לפגוע בהישגיהם ואף להוביל לנשירה.

בתחום המגורים, פינוי כפוי מהבית עקב אסונות עלול לגרום לתחושות של חוסר יציבות ואובדן. הפגיעה בפרטיות ובמערכות התמיכה החברתיות עלולה להיות קשה במיוחד עבור צעירים.

מצבי חירום משפיעים גם על מערכות יחסים זוגיות ומשפחתיות. הם עלולים לערער זוגיות קיימת ולהשפיע על תפקוד ההורים ועל הסתגלות הילדים.

לבסוף, חוויות טראומטיות עלולות להקשות על גיבוש הזהות האישית של צעירים, תהליך מאתגר גם בתנאים רגילים. ישנה חשיבות להכרה ציבורית בחוויות האובדן הייחודיות של צעירים ולמתן מענה הולם.

התמשכות המלחמה

במחקרי עבר חוקרים מצאו תמיכה לרעיון של "עומס דחק מצטבר" וזאת בשונה ואף בסתירה להסתגלות או לאיומים מתמשכים²⁶. נראה כי האופי החוזר והבלתי צפוי של התקפות טרור הגביר את המצוקה לאורך זמן

²⁶ פת-הורנצ'יק, ר., אחיטוב, מ., אסולין-פרץ, ל., קמינר, ח., קפלנסקי, נ., רוזנבלט, א., & ברום, ד. (2016). השלכות של מלחמה וטרור מתמשך על ילדים צעירים ועל אימהותיהם: שלוש קהילות תחת אש. *מגמות*, 54-29.

במקום להפחית אותה. חשוב לציין כי בעוד שילדים רבים הפגינו חוסן נפשי, החשיפה הכרונית בשדרות גבתה מחיר רגשי ופסיכולוגי גבוה יותר בהשוואה לחשיפה למלחמה מוגבלת בזמן.

לאור התמשכותה של המלחמה, המחקר מצביע על חשיבות ההבנה של ההשפעות ארוכות הטווח של חיים במצב של איום מתמשך על התפתחות הילד, ועל הצורך בפיתוח מענים קליניים מותאמים לקהילות החיות במציאות זו.

חלק ב' נתוני משרדי הממשלה

לאחר שסקרנו את המחקרים העדכניים בנושא אלימות במשפחה בעקבות המלחמה, נפנה כעת לבחון את הנתונים הרשמיים ממשרדי הממשלה השונים. נתונים אלו מספקים תמונה מקיפה של היקף התופעה כפי שהיא משתקפת במערכות הממשלתיות.

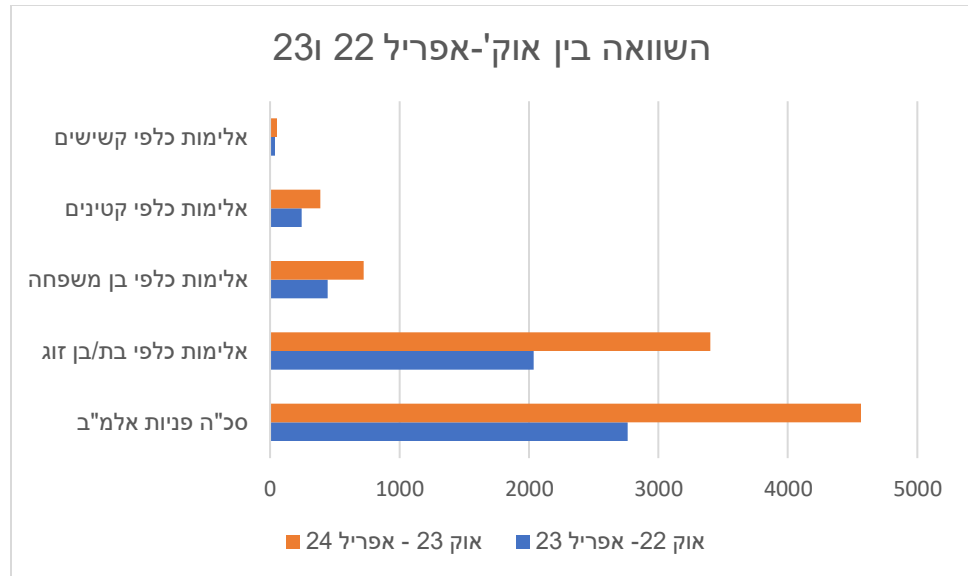
נתוני משרד הרווחה והביטחון החברתי

הקדמה

על פי המחקר ישנו קשר בין מלחמה ובין אלימות במשפחה והנתונים שנאספו השנה תומכים חיזוי זה. מנתוני משרד הרווחה שהוצגו בוועדה לקידום מעמד האישה²⁷ עולה כי בין אוקטובר 2023 לאפריל 2024 נרשמה עלייה משמעותית של כ-65% בפניות בנושא אלימות במשפחה, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. סך הפניות עמד על 4,566 לעומת 2,760 בשנה הקודמת. העלייה ניכרת בכל סוגי האלימות במשפחה: אלימות כלפי בן/בת זוג עלתה מ-2,036 ל-3,400 פניות, אלימות כלפי בן משפחה עלתה מ-445 ל-725, ואלימות כלפי קטינים עלתה מ-243 ל-386 פניות. אף אלימות כלפי קשישים רשמה עלייה מ-36 ל-54 פניות.

אלימות כלפי קשישים	אלימות כלפי קטינים	אלימות כלפי בן משפחה	אלימות כלפי בת/בן זוג	סכ"ה פניות אלמ"ב	
36	243	445	2036	2760	אוק' 22 - אפריל 23
54	386	725	3400	4566	אוק' 23 - אפריל 24
50%	59%	63%	67%	65%	שינוי יחסי

²⁷ <https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/Pages/AllCommitteeProtocols.aspx?ItemID=2219056>

מעניין לציין כי במקביל לעלייה בפניות למשרד הרווחה, נרשמה דווקא ירידה של כ-10% בתיקי אלימות במשפחה שנפתחו במשטרה. פער זה יכול להעיד על חשש מפנייה למשטרה בתקופה זו, ועל העדפה לפנות לגורמי רווחה.

המגמות שזוהו מצביעות על תהליך מעניין: בשלושת החודשים הראשונים למלחמה נרשמה ירידה בפניות, אך לאחר מכן חלה עלייה הדרגתית. ההסבר המוצע לירידה הראשונית הוא "התכנסות פנימה" של משפחות אל מול האיום החיצוני. לעומת זאת, העלייה בחודשים האחרונים מוסברת בהצטברות לחצים ומתחים בעקבות המלחמה המתמשכת.

קיים חשש לגבי השפעת המצב הכלכלי המורכב על היקף האלימות במשפחה. ההערכה היא כי הקשיים הכלכליים, כולל אבטלה ואובדן הכנסה, מגבירים את המתח במשפחות ועלולים להוביל לעלייה באלימות. יתרה מזאת, הועלתה השערה כי המצב הכלכלי הרעוע עלול למנוע מנשים לעזוב מערכות יחסים אלימות מחשש לחוסר יציבות כלכלית.

לגבי המקלטים לנשים מוכות, הנתונים הצביעו על מגמה מורכבת. מצד אחד, נרשמה ירידה של כ-20% בתפוסה במקלטים בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. מצד שני, ההערכה של גורמי המקצוע הייתה כי ירידה זו נבעה מחשש של נשים לעזוב את ביתן בתקופת חירום, ולא בהכרח מירידה בצורך.

לאור הנתונים והמגמות שזוהו, הועלו מספר הצעות לטיפול בתופעה²⁸. ראשית, הודגש הצורך בהגברת המודעות והנגשת המידע על שירותי הסיוע הקיימים, במיוחד קו החירום 118. שנית, הוצע לפתח מענים ייעודיים למשפחות מפונים במלונות ולמשפחות של חיילי מילואים, שנמצאות תחת לחץ מיוחד בתקופה זו.

כמו כן, הומלץ על הרחבת שיתופי הפעולה בין משרדי הממשלה השונים, כולל שילוב משרד הביטחון בטיפול בנושא. הצעה נוספת כללה הכשרת "שומרי סף" בקהילה לזיהוי מוקדם של מקרי אלימות. בתחום החקיקה, הוצע להרחיב את הגדרת האלימות כך שתכלול גם אלימות שאינה פיזית. לבסוף, הודגש הצורך בשיפור הנגישות לייעוץ משפטי ראשוני במרכזי הטיפול באלימות במשפחה.

נתוני משרד הרווחה והביטחון החברתי

ב-30.4.2023²⁹ פנתה ויצו למשרד הרווחה והביטחון החברתי בהתאם לחוק חופש המידע וביקשה נתונים הנוגעים לתופעת האלימות במשפחה בכלל זה נתונים לגבי פניות לקו 118, למרכזים לטיפול ומניעה, למקלטי לנפגעות אלמ"ב ולתוכניות תמיכה ומניעה שונות שהמשרד מפעיל.

ממצאים עיקריים

דוח זה מציג ניתוח השוואתי של פניות בנושא אלימות בין השנים 2022 ו-2023. הנתונים מצביעים על שינויים משמעותיים במספר ובאופי הפניות, המשקפים מגמות חברתיות מדאיגות לצד שיפורים אפשריים במערכות הדיווח והטיפול.

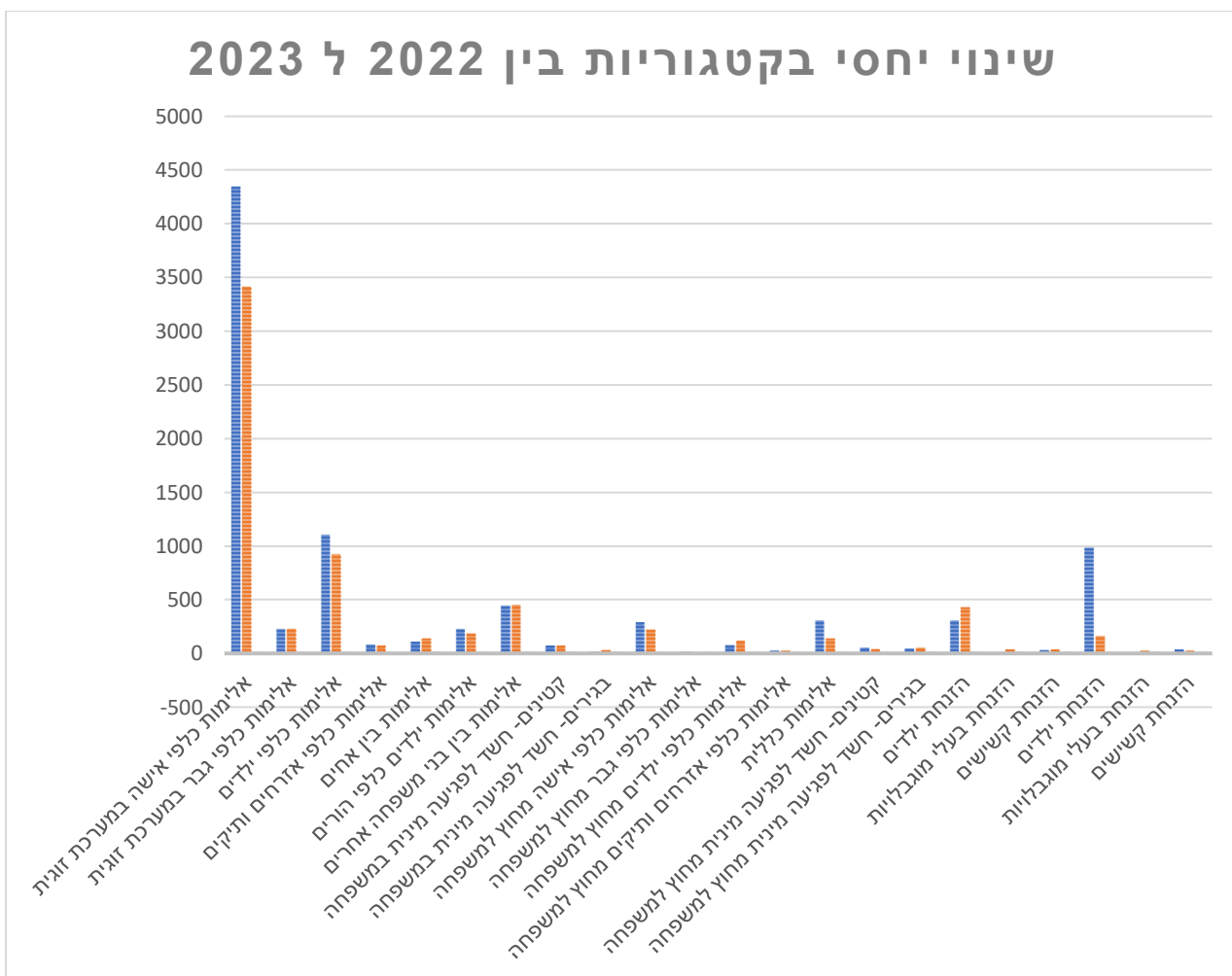
²⁸ מתוך סקירה שערכה דר' ענת בן פורת עבור יוזמת קווים אדומים "אלימות בזוגיות ובמשפחה בעת מלחמה ולאחריה" https://drive.google.com/file/d/1h3j_lp8YXUMCshLWDHlVfKODr508HbL/view

²⁹ פנייה מיום 30/04/2023 מספר סימוכין 418417

הנתונים מצביעים על ירידה משמעותית בסך הפניות בנושאי אלימות, מ-17,638 בשנת 2022 ל-15,291 בשנת 2023, המהווים פיחות של כ-13%.

בבחינת הקטגוריות השונות עולה ירידה דרמטית של כ-22% בפניות העוסקות באלימות כלפי נשים במערכת זוגית (מ 4,345 ב-2022 ל-3,409 בשנת 2023) מעניין לציין שמספר הפניות הנוגעות לאלימות כלפי גבר במערכת זוגית נותר יציב (228 ב-2022 ו-233 בשנת 2023). ירידה בשיעור דומה נרשמה בפניות בנוגע לאלימות כלפי אישה מחוץ למשפחה, עם פיחות של 23% (מ-291 ל-225).

על פי נתוני משרד הרווחה חלה עלייה משמעותית בהפניית הפניות לטיפול משטרת.

השוואה בין מגמות שנתיות לרבעון אחרון

ניתוח הרבעון האחרון של כל שנה לאור מלחמת חרבות ברזל שפרצה ברבעון האחרון של שנת 2023, חושף תובנות נוספות ומגמות מעניינות. בעוד שבקטגוריות מסוימות אין שינויים משמעותיים, נצפתה החרפה משמעותית במספר תחומים אחרים.

האלימות כלפי אזרחים ותיקים, למשל, הראתה עלייה חדה יותר ברבעון האחרון – 150% לעומת ירידה של 13% בנתון השנתי. באופן דומה, הזנחת קשישים במשפחה הציגה עלייה דרמטית של 150% ברבעון האחרון, לעומת 16% בנתון השנתי. ניתן לראות בפגיעה זו באוכלוסייה המבוגרת תוצר לווי של המלחמה. התגייסות בני משפחה לשירות מילואים ומגבלות תנועה עקב סכנות ביטחוניות הותירו אזרחים ותיקים במצוקה גדולה.

גם באלימות כלפי ילדים חלה עלייה ברבעון האחרון של שנת 23 ביחסי לתקופה המקבילה אשתקד אשר חורגת מהמגמה השנתית, עם עלייה של 37% בהשוואה בין הרבעונים לעומת ירידה של 16% בהשוואה השנתית. הסבר אפשרי לעלייה עשוי להיות "סיר הלחץ" הבייתי בתוך מצוקת המלחמה,

בנוגע לאלימות כלפי נשים במערכת זוגית, השוואה של הרבעונים האחרונים של השנה מעלה כי חלה ירידה של 4% בלבד (מ-740 ברבעון האחרון של 2022 ל-711 ברבעון האחרון של 2023) ביחס לירידה של 22% בהשוואה השנתית מ-4,345 ל-3,409).

נתוני מוקד 118

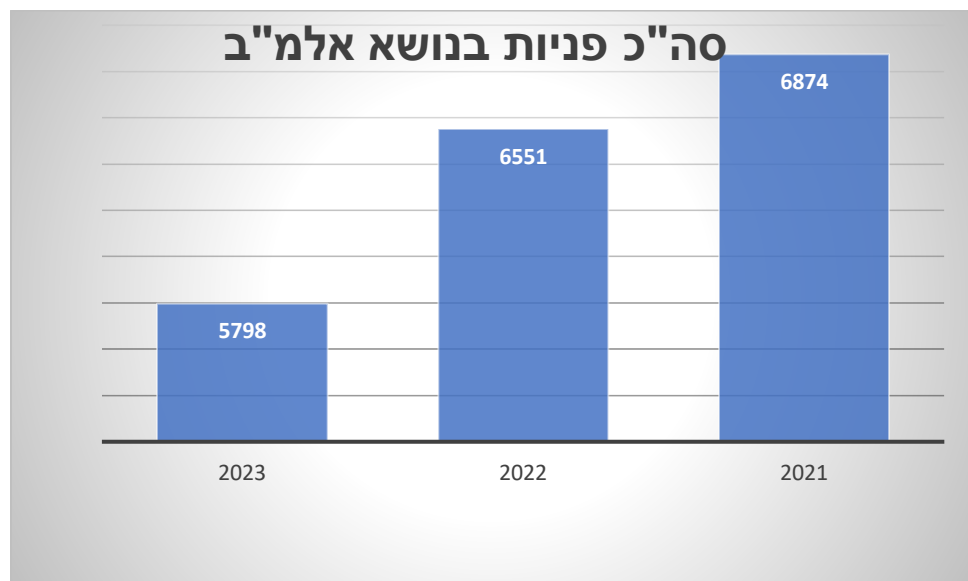
מוקד 118 חירום חברתי של משרד הרווחה הינו קו החירום הארצי המשותף לכלל השירותים במשרד. תפקידו לתווך ולקשר בין פונים שזקוקים מידע על שירותי המשרד או מביעים מצוקה וזקוקים מידע על הגוף המטפל המתאים והנגיש ביותר.

בשנת 2023 נרשמו 8,174 פניות למוקד מתוכם 5,798 בנושא אלימות במשפחה.

ניתן לראות בירידה של כ 11% במספר הפניות בנושא זה ביחס לשנת 2022.

שנה	2021	2022	2023
סה"כ פניות בנושא אלימות במשפחה	6874	6551	5798

סוגי אלימות

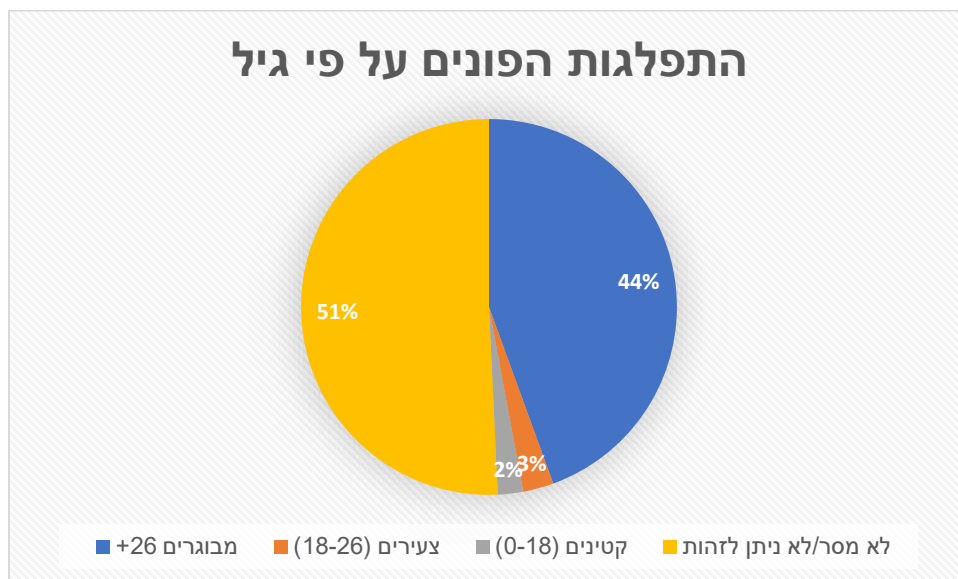
בשנת 2023 נרשמו 8,174 פניות בנושא אלימות ותוקפנות. הנתונים מציגים ממוצע חודשי של כ 681 פניות בנושאי אלימות, כאשר בחודש מאי נרשם מספר הפניות הגבוה ביותר (810 פניות) ובחודש אוקטובר בו פרצה מלחמת חרבות ברזל, נרשם מספר הפניות הנמוך ביותר (544 פניות). מעניין לציין שלצד הירידה הדרמטית במספר הפניות בראשית המלחמה (ירידה של למעלה מחמישים אחוזים באוקטובר ביחס לספטמבר ולממוצע השנתי) אחוז הפניות סביב אלימות במשפחה דווקא עלה ל 80%.

אלימות במשפחה היא הקטגוריה הגדולה ביותר עם 5,798 פניות שהן כ 71% מכלל הפניות. הזנחת חסרי ישע במשפחה היא הקטגוריה השנייה בגודלה עם 2,504 פניות ופניות בנושא פינוי למקלט מהווה קטגוריה משמעותית עם 843 פניות.

מעניין לציין את מספר הפניות המועט (39) לקו הסיוע לגברים של משרד הרווחה. נדמה שנדרשות פעולות שיווק והנגשה על מנת לתת מענה מותאם לפלח מרכזי זה באוכלוסייה.

התפלגות גיל הפונים

מבוגרים (גילאי 120-26) מהווים את הקבוצה הגדולה ביותר עם 3,631 פניות. צעירים (18-26) וקטינים (0-18) מהווים קבוצות קטנות יותר עם 215 ו-178 פניות בהתאמה. יש לציין כי עבור 4,145 המהווים מעל ל 50% מהפניות לא נמסר גיל או לא ניתן היה לזהותו, מה שמהווה נתח משמעותי מהפניות.

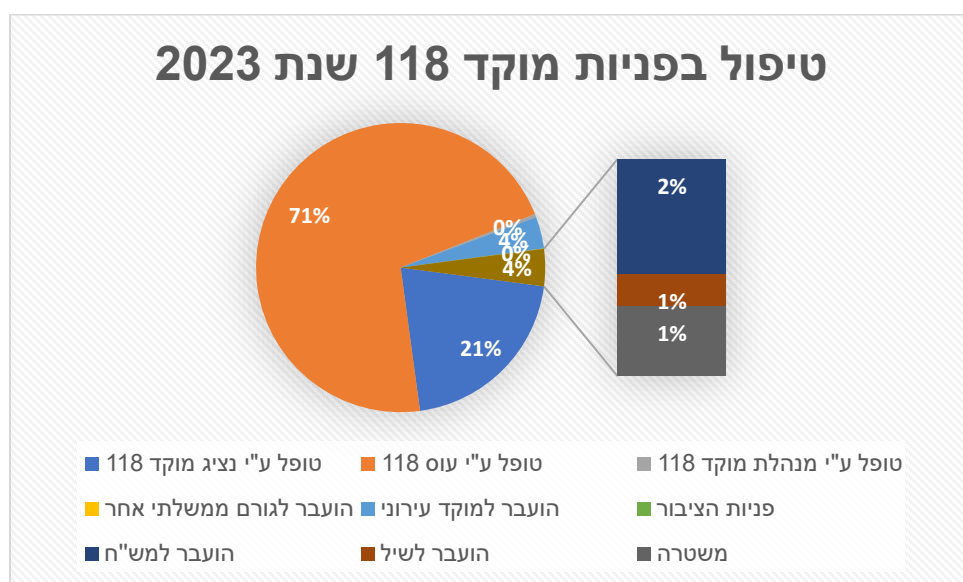
סוגי פניות לפי ערוץ תקשורת:

רוב הפניות (8,174 מתוך 8,690, כ-94%) מגיעות דרך הטלפון. ערוצים דיגיטליים כמו SMS (177 פניות) וואטסאפ (326 פניות) מהווים חלק קטן יותר אך משמעותי מסך הפניות. פניות בודדות עשו שימוש בפנייה במייל או בפייסבוק.

טיפול בפניות:

הרוב המוחלט של הפניות (5,805 מתוך 8,164) טופלו על ידי עובדים סוציאליים של 118.

1,697 פניות טופלו על ידי נציגי מוקד 118. רק מיעוט קטן הועבר לגורמים חיצוניים כמו משטרה (109 פניות) או משרד הרווחה (50 פניות).

בשנת 2023, 844 נשים הופנו למקלטים בעקבות פנייתן למוקד 118 לעומת 1,263 נשים בשנת 2022. ירידה של 33% שהן 419 פחות פונות שהופנו למקלטים.

בנייר עמדה לקראת דיון בוועדה לקידום מעמד האישה בנושא מקרי אלימות במשפחה בתקופת המלחמה שניסחו פורום העמותות המפעילות מקלטים מיום 09/06/2024 הפורום מתייחס לירידה זו:

"מאז המלחמה קיימת עלייה בדיווחים על מקרי אלימות במשפחה³⁰. לא זו בלבד, במחקר שנערך בקרב נשים שעזבו זוגיות אלימה עלה שהן סבלו במהלך המלחמה מקשיים כלכלים, מפגיעה בתחושת היכולת שלהן לדאוג לעצמן ולילדיהן ומבדידות³¹. חרף קשיים אלה והעלייה במקרי האלימות במשפחה, חלה ירידה בפנייה לסיוע למוקד 118 ולמקלטים לנשים נפגעות אלימות במשפחה¹. הסיבה לירידה נובעת מהפניית המשאבים של נותני השירותים לא נשים שצורכיהם נובעים באופן ישיר מהמלחמה ומפגיעה בפניות לקבלת סיוע². מכאן שההחלטה להיכנס למקלט לנשים נפגעות אלימות, בעת הזו, קשה מתמיד לאור הקושי לפנות לעזרה והקשיים בבניית חיים עצמאים מחוץ למקלט"³².

---

³⁰<https://www.ynet.co.il/news/article/yokra13943164>

³¹ בן פורת, ע. (2004). "צומחות יחד בראש מורס" בעת המלחמה - דו"ח ביניים של ויצו ואוניברסיטת בר אילן.

³² https://fs.knesset.gov.il/25/Committees/25_cs_bg_4535468.docx

המשרד לשוויון חברתי וקידום מעמד האישה³³

עיסוקו של המשרד נוגע בסוגיית אלימות כלפי נשים במובן הרחב. הרשות לוקחת חלק פעיל בוועדת השרים לקידום שוויון מגדרי ומגישה חוות דעת מגדריות להצעות חוק לרבות השלכות ביחס לנושא אלימות כלפי נשים.

בשנת 2023 הופעלה תכנית "נאבקות באלימות נגד נשים" במסגרת המאבק באלימות כלפי נשים ב-198 רשויות מקומיות.

הרשות הפעילה בשיתוף משרד החינוך פיילוט להטמעת חינוך לשוויון מגדרי ב-77 גני ילדים (גילאים 6-3) ב-9 רשויות מקומיות ברחבי הארץ (מחוז חיפה; מחוז מרכז: כפר סבא, ג'לג'וליה, ראשון לציון; מחוז דרום: נווה מדבר, באר שבע; מחוז ירושלים: מודיעין; מחוז צפון: דיר אל אסד, ירכא). הפיילוט, שהחל בינואר 2021, כולל הכשרה של צוותי חינוך בגנים, סדנאות להורים, וכן סדנה מובילים ומובילות ברשות המקומית, סדנאות להורים וכן ערכה חינוכית להתאמת האקלים הכיתתי. במסגרת גיבוש הפיילוט נמצא כי פעילות מקדימה לשוויון מגדרי בגילאי הגן עשויה להיות בסיס למיגור תופעות של אלימות בכלל ואלימות במשפחה. הפיילוט תוקצב בכ-700,000 ₪ מתקציב הרשות.

מחקר: בשנת 2023 - הרשות לקידום מעמד האישה ערכה מחקר בנושא אלימות מגדרית פוליטית. המחקר בוצע בשני שלבים עיקריים: שלב א' בו בוצע ניתוח השיח הפוגעני כלפי נשים בפוליטיקה ברשתות החברתיות; שלב ב' בו נעשה הליך שיתוף עם נבחרות ציבור ברמה הארצית והמקומית. **ממצאי המחקר:** מראים שנשים סובלות מאלימות כפולה מעמיתיהם הגברים ועם גוון ייחודי של החפצה, השפלה על רקע מגדרי, איומים, הדרה והטרדות על רקע מיני. הערך המשמעותי ביותר של המחקר הוא בזיהוי דפוס ומתן תוקף לחוויות של נשים רבות בזירות הפוליטיות בישראל. אלימות מגדרית פוליטית מהווה חסם, שנוסף על חסמים כלכליים, מבניים וחברתיים הייחודיים להתמודדות של נשים בפוליטיקה מלכתחילה, ומשפיעים על הישארותן בפוליטיקה לאורך זמן. התוצאה מדירה נשים מהתמודדות במרחב

---

³³ מענה המשרד לשוויון חברתי מיום 28.5.2024 לפנייה (418415)

הציבורי והלכה למעשה מביאה לפגיעה בשוויון בכלל ובשוויון בבחירות, עד כדי פגיעה ביסודות הדמוקרטיה.

חרבות ברזל

המשרד לשוויון חברתי מסר כי קיים שיחות ומפגשים עם ארגוני חברה אזרחית, ועם גורמים מקצועיים מתחום הרווחה, מהם עולה כי העלייה בממדי הפגיעות והאלימות שחוות נשים בעת המלחמה, מחייבת נגישות לידע ונתונים רשמיים על אלימות מגדרית. הצורך בהקמת לוח מחוונים למידע על אלימות מגדרית עלה לפני שנים רבות והתגבר באופן משמעותי בעת הלחימה. לוח מחוונים זה יבטיח כי נתונים אלה יהיו נגישים לכלל האוכלוסייה לרבות מקבלי ההחלטות לצורך תכנון, קביעה ומעקב אחר מדיניות. יצירת לוח מחוונים מקיף בנושא אלימות מגדרית תקדם את ההבנה, הטיפול ובסופו של דבר את המאבק לצמצום ומיגור אלימות נגד נשים.

מדד זה נמצא בהליך הקמה ולאחר מכן יהיה פתוח לציבור הרחב לצפייה בנתונים.

שירות בתי הסוהר

בשירות בתי הסוהר קיימות מגוון תוכניות בתחום האלמ"ב ושילובו של אסיר בטיפול נקבע על פי אבחון צרכים שנעשה עם האסיר והיכולת שלו להפיק תועלת מהטיפול וזאת בהתאם לחוות דעת של אנשי מקצוע ולפי תקופת המאסר, לצד המוטיבציה והמוכנות המנטאלית של האסיר לטיפול.

בשנת 2023 טופלו 1,763 אסירים. זוהי עלייה של כ-11.9% בהשוואה לשנת 2022 (1,576 אסירים).

מאסרים חוזרים: ניתן לראות מגמה יציבה יחסית במספר האסירים המטופלים במאסר חוזר המהווים כ-42% אחוז מן המטופלים.

בקרב המטופלים ניכרת מגמת ירידה קלה אך עקבית במספר האסירים עם מאסר קודם בגין אלמ"ב (כ-273 בממוצע בחודשי שנת 2022 ל-251 בממוצע בחודשי 2023).

סיום תהליך טיפולי:

בשנת 2023, 1,354 אסירים החלו וסיימו טיפול. זוהי עלייה של 133 אסירים שסיימו טיפול (מ-1,221 ל-1,354) וגידול של כ-10.9% במספר האסירים שסיימו טיפול.

בנוסף, 409 אסירים המהווים 23.2% מסך המתחילים טיפול, נשרו במהלכו. שיעור הנשירה נותר אפוא יציב: 2022: 77.5% סיימו טיפול, 22.5% נשרו ובשנת 2023: 76.8% סיימו טיפול, 23.2% נשרו.

לעומת זאת, חל גידול משמעותי בכמות האסירים שהשלימו טיפול בין 2022 ל-2023: גידול של כ-11.9%, שהם 187 אסירים, במספר הכולל של אסירים בטיפול. הגידול באחוזי הנשירה נמוך יותר מהגידול הכולל במספר האסירים בטיפול, מה שמצביע על יציבות יחסית באפקטיביות הטיפול.

ככלל, הנתונים מראים מגמה חיובית של הרחבת היקף הטיפול, עם שמירה על אחוזי הצלחה דומים למרות הגידול במספר המטופלים.

אסירים המרצים מאסר על רקע אלימות במשפחה:

נכון ל-5.5.2024, 2,177 אסירים מרצים מאסר בגין אלמ"ב ו 253 אסירים שפוטים בגין רצח בני משפחה.

שירות בתי הסוהר לא סיפק נתונים לגבי חלוקה מגזרית/ עדתית.

שירות בתי הסוהר מפעיל מערך טיפולי מקיף לאסירים בעבירות אלימות במשפחה, המתוכנן לקראת שחרורם וחזרתם לקהילה. התוכנית כוללת טיפול אינטנסיבי מותאם, שילוב באגף השיקום, ותעסוקה מחוץ לכלא. לאחרונה, הורחבה התוכנית גם לאסירים המרצים מאסר קצר משנה. המענה הטיפולי כולל טיפול פרטני, קבוצתי, ומחלקות ייעודיות, ומתחיל כבר בשלב המעצר. התוכנית משלבת גם רכישת השכלה, תעסוקה, וכישורי חיים, במטרה להבטיח שיקום מקיף ולמנוע חזרה לאלימות לאחר השחרור. עבור אסירים עם מאסר קצר, נבנית תוכנית שיקום מותאמת בשיתוף עם רש"א (הרשות לשיקום האסיר).

בתי המשפט

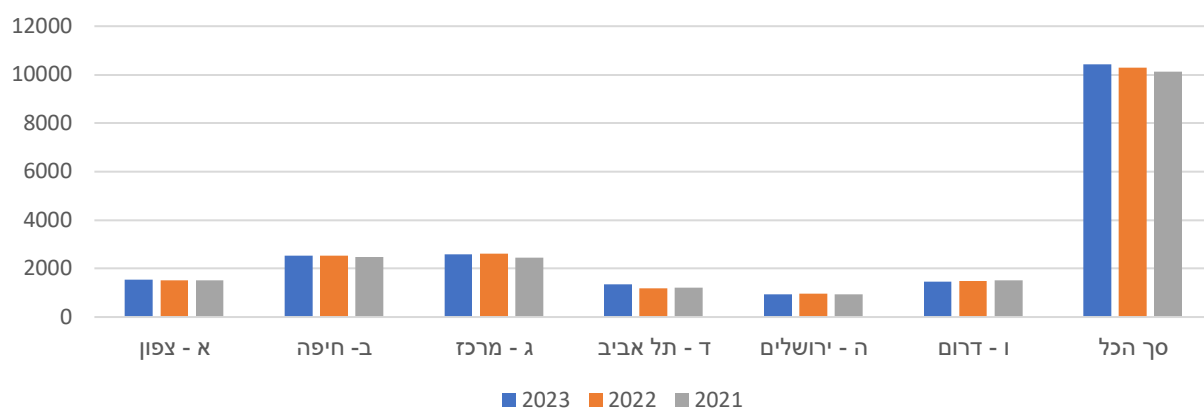
הנהלת בתי המשפט היא רשות ציבורית, המופקדת על הניהול והארגון המנהליים של עבודת בתי המשפט בישראל, ולכן פנינו למשרד זה בבקשה לקבלת נתונים הרלוונטיים למשרד בכדי לסקור את האלימות נגד נשים המנהלת בבתי המשפט בישראל.

תביעות בגין אלימות במשפחה

בשנת 2023, טופלו 10,425 תביעות בגין אלימות במשפחה, לעומת 10,301 בשנת 2022. מספרים אלה ממשיכים מגמת יציבות משנה שעברה עם סטיות של כ-2%. מחוז תל אביב חורג ממגמה זו כאשר נרשמו בו בשנת 2023- 1,355 תיקים המגלמים גידול של 15% (181 תיקים) לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

תביעות אלמ"ב (עבירות אלימות במשפחה כלפי נשים) בשנת 2023			
בחלוקה למחוזות	2023	2022	אחוזים
א - צפון	1540	1,513	22%
ב- חיפה	2533	2,540	52%
ג - מרכז	2580	2,621	11%
ד - תל אביב	1355	1,174	2%
ה - ירושלים	948	965	2%
ו - דרום	1469	1,488	11%
סך הכל	10425	10,301	100%

תביעות אלמ"ב (עבירות אלימות במשפחה כלפי נשים) בחלוקה למחוזות

בשנת 2023 ב- 903 תיקים הוגשו תסקירי אלימות.

תיקים בהם הוגש תסקיר אלימות בשנת 2023		
בחלוקה למחוזות	כמות	חלק יחסי
א - צפון	199	22%
ב - חיפה	471	52%
ג - מרכז	102	11%
ד - תל אביב	18	2%
ה - ירושלים	17	2%
ו - דרום	96	11%
	903	100%

המועצה להשכלה גבוהה

גם השנה ויצו פנתה למל"ג בכדי לקבל נתונים לגבי המתרחש במסלולי ההכשרה האקדמיים השונים לעבודה מערכת החינוך. ביקשנו לדעת האם המסלולים כוללים יחידות תוכן מחייבות העוסקות בזיהוי ילדים ונוער החשופים לאלימות במשפחה והאם יחידות אלה הן בגדר חובה או בחירה. בנוסף, ביקשנו נתונים מספריים לגבי כמות הבוגרים של קורסים והכשרות מסוג זה.

שאלות אלה מופנות למל"ג לאחר שזו אמצה בהחלטתה מיום 23.2.2021 את דוח ועדת המומחים לבחינת מבנה ומתווה ההכשרה להוראה במוסדות להשכלה גבוהה בישראל מאפריל 2020 אשר הדגיש את החשיבות שיש ליחס לנושא, והציב לראשונה דרישה לכלול במסגרת תחומי הליבה בלימודי ההכשרה להוראה את הנושא של ילדים בסיכון.

המל"ג לא קבעה מה יהיה היקף העיסוק בנושא (בנקודות זכות ובשעות שבועיות, האם כקורס או כתת נושא במסגרת הקורס וכו') והתחומים בהם יש להתמקד, והשאירה את תכנונו ויישומו, כמו גם בתחומים אחרים, לשיקול דעתו של המוסד להשכלה גבוהה ובהתאם לתרבותו וחזונו.

כלומר, המל"ג אינה מחזיקה בנתונים לגבי יישום הדו"ח ולהתרשמותנו בפועל אינה מפקחת על שינויים שהתבצעו או לא התבצעו בהמשך לאימוץ הדו"ח.

משטרה

ביום 30.4.2024 פנתה ויצו למשטרת ישראל בבקשת נתונים בהתאם לחופש המידע (פנייה 418406). נכון לכתיבת דו"ח זה ובאופן חריג ביחס לעבר, משטרת ישראל לא פרסמה שנתון סטטיסטי. נדמה שהתנהלות זו עקבית³⁴ ואף הובילה לפנייה של מרכז המידע והמחקר של הכנסת.

רפ"ק דנה בן צבי מחטיבת החקירות במשטרת ישראל הציגה בוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי שהתכנסה בעקבות עלייה חדה בדיווחים על מקרי אלימות במשפחה בתקופת המלחמה (3510.6.2024) נתונים המצביעים על ירידה של 10% בתיקי אלימות במשפחה שנפתחו בחודשים ינואר – מאי 2024 בהשוואה לתקופה המקבילה בשנת 2023. היא ציינה כי הירידה נצפתה הן בתקופה שמאוקטובר ועד כה, והן בהשוואה לחודשים ינואר עד מאי בשנתיים הקודמות. עם זאת, בן צבי הדגישה כי למרות הירידה במספר התיקים, לא נרשמה ירידה מקבילה במעצרים ובכתבי אישום. לדבריה, הדבר מעיד על כך שהתיקים שכן נפתחו היו חמורים יותר, מה שעשוי להסביר את העלייה בפניות לשירות המבחן. היא שיערה כי הירידה בפניות למשטרה נובעת מחשש של נשים לפנות בתקופה זו, אולי בשל תפיסה שהמשטרה עסוקה בנושאים אחרים.

משרד הבריאות

ויצו פנתה למשרד הבריאות בבקשת נתונים בהתאם לחוק חופש המידע ביום 30.4.2024 פנייה מס' 418398. ביום 30.6.2024 מס' 49988124 הודיע המשרד על הארכה של 60 ימים נוספים. עד לכתיבת שורות אלה ובשונה משנים עברו, משרד הבריאות לא מסר נתונים מטעמו.

---

³⁴ <https://www.ynet.co.il/news/article/h14htan3r>

³⁵³⁵ <https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/Pages/AllCommitteeProtocols.aspx?ItemID=2219056>

"אמנת זמינות פיננסית"³⁶, אשר הושקה ב-2016, הינה מתווה וולונטרי לסיוע לנפגעות³⁷ אלימות, לו שותפים אגוד הבנקים, הבנקים וחברות כרטיסי האשראי, בנק הדואר ארגונים חברתיים ורשות האכיפה והגביה. במסגרת האמנה מוצעים לנפגעות האלימות, פתרונות פיננסיים המותאמים לצרכים שלהן, במטרה לסייע להן לצמוח מהמשבר אליו נקלעו ולצאת לדרך חדשה ועצמאות כלכלית. הסיוע כיום ניתן הן לנשים השוהות במקלטים ובדירות מעבר והן לאלו אשר מקבלות סיוע בכלל המרכזים למניעה ולטיפול באלימות במשפחה ברחבי הארץ וכן לנשים חסרות מעמד.

מאז השקתה, סייעה האמנה לכ- 2,465 נפגעות אלימות אשר קיבלו סיוע מהתאגידים הבנקאיים מאז שהושקה האמנה בינואר 2016 ועד מרץ 2024. עיקר הנושאים בהם עסקו הפניות, הינם: הקפאת משכנתא בחתימת צד אחד; בקשות ליציאה מחשבון משותף וגריעת בעלים מהחשבון; פתיחת חשבון חדש; הסדר חוב; בירור עיקולים וכרטיסי אשראי.

החל ממרץ 2023 הסיוע שניתן באמצעות האמנה יורחב גם לאוכלוסיית שורדות זנות. הרחבה זו בוצעה מתוך ההבנה כי למצבם הכלכלי של הנמנים על אוכלוסייה זו, השפעה רבה על מידת הצלחת תהליכי השיקום שלהם וכי קושי בהתנהלות פיננסית מהווה חסם מרכזי בתהליך היציאה והשיקום.

היות והאמנה מבוססת אנשי קשר והתנדבות, בנק ישראל אינו מבצע פיקוח על השימוש באמנה. בכדי להעלות מודעות לאפשרויות השימוש באמנה, אנו בויצו ישראל רואים חשיבות בפרסום ומעקב אחר השימוש.

---

https://boi.org.il/media/ghdhfjfx/%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%AA-%D7%96%D7%9E%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%A4%D7%99%D7%A0%D7%A0%D7%A1%D7%99%D7%AA_2023.pdf ³⁶

³⁷ מאחר שרוב נפגעי האלימות המטופלים במרכזים הן נשים, האמנה נוסחה בלשון נקבה וההתייחסות לנפגעי האלימות תהא כ'נפגעת' או 'נפגעת אלימות', אולם היא מיועדת לנשים וגברים כאחד, ובמסגרתה יוענק סיוע לנפגעי אלימות בני שני המינים.

מתוך פרסומי בנק ישראל עולה תמונה של מגמת סיוע יציבה בשנים האחרונות. לאור כך מעניין לציין שבין מרץ 23 למרץ 24 נרשם סיוע מועט יותר ביחס לשנתיים הקודמות וזאת למרות הרחבת קהל היעד כך שיכלול סיוע גם לשורדות זנות. ירידה של כ 25% מ- 465 ל- 350.

ירידה זו עקבית עם המגמות אשר נרשמו בשאר מגנוני התמיכה והסיוע וכפי שהוזכר להערכתנו אינה מלמדת פחות בצורך אלא על ריבוי המצוקות בחברה מול משאבי התנדבות ותשומת לב מוגבלים, תחת ההנחה שאלה תועדפו בראש ובראשונה למצוקות אשר קשורות למלחמה באופן ישיר.

מספר נפגעות ונפגעי האלימות אשר קיבלו סיוע מהתאגידים הבנקאיים מאז השקת האמנה		שינוי שנתי
יולי 2018 ³⁸	540	
מרץ 21 ³⁹	1200	
מרץ 22 ⁴⁰	1650	450
מרץ 23 ⁴¹	2115	465
מרץ 24 ⁴²	2465	350

³⁸ יולי 2018 <https://boi.org.il/publications/pressreleases/%D7%94%D7%A8%D7%97%D7%91%D7%AA-%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%AA-%D7%96%D7%9E%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%A0%D7%A7%D7%90%D7%99%D7%AA-%D7%9C%D7%A6%D7%9E%D7%A6%D7%95%D7%9D-%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%9B%D7%9C%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%AA-%D7%A0%D7%92%D7%93-%D7%A0%D7%A9%D7%99%D7%9D-%D7%A0%D7%A4%D7%92%D7%A2%D7%95%D7%AA-%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA/>

³⁹ מרץ 2021 [https://boi.org.il/publications/pressreleases/%D7%92%D7%99%D7%93%D7%95%D7%9C-%D7%9E-17-%D7%9E%D7%A8%D7%9B%D7%96%D7%99%D7%9D-%D7%9C-60-%D7%91%D7%9B%D7%9C-%D7%A8%D7%97%D7%91%D7%99-%D7%94%D7%90%D7%A8%D7%A5-%D7%A2%D7%A9%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%9E%D7%A8%D7%9B%D7%96%D7%99%D7%9D-%D7%94%D7%98%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%9C-%D7%91%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%9E%D7%A9%D7%A4%D7%97%D7%94-%D7%99%D7%A7%D7%91%D7%9C%D7%95-%D7%A1%D7%99%D7%95%D7%A2-%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%97-%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%AA-%D7%96%D7%9E%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%A4%D7%99%D7%A0%D7%A1%D7%99%D7%AA-%D7%A9%D7%99%D7%96%D7%9D-%D7%94%D7%A4%D7%99%D7%A7%D7%95%D7%97-%D7%A2%D7%9C-%D7%94%D7%91%D7%A0%D7%A7%D7%99%D7%9D/](https://boi.org.il/publications/pressreleases/%D7%92%D7%99%D7%93%D7%95%D7%9C-%D7%9E-17-%D7%9E%D7%A8%D7%9B%D7%96%D7%99%D7%9D-%D7%9C-60-%D7%91%D7%9B%D7%9C-%D7%A8%D7%97%D7%91%D7%99-%D7%94%D7%90%D7%A8%D7%A5-%D7%A2%D7%A9%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%9E%D7%A8%D7%9B%D7%96%D7%99%D7%9D-%D7%94%D7%90%D7%A8%D7%A5-%D7%A2%D7%A9%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%9E%D7%A8%D7%9B%D7%96%D7%99%D7%9D-%D7%94%D7%98%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%9C-%D7%91%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%9E%D7%A9%D7%A4%D7%97%D7%94-%D7%99%D7%A7%D7%91%D7%9C%D7%95-%D7%A1%D7%99%D7%95%D7%A2-%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%97-%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%AA-%D7%96%D7%9E%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%A4%D7%99%D7%A0%D7%A1%D7%99%D7%AA-%D7%A9%D7%99%D7%96%D7%9D-%D7%94%D7%A4%D7%99%D7%A7%D7%95%D7%97-%D7%A2%D7%9C-%D7%94%D7%91%D7%A0%D7%A7%D7%99%D7%9D/)

⁴⁰ מרץ 2022 <https://boi.org.il/publications/pressreleases/%D7%94%D7%A4%D7%99%D7%A7%D7%95%D7%97-%D7%A2%D7%9C-%D7%94%D7%91%D7%A0%D7%A7%D7%99%D7%9D-%D7%A7%D7%99%D7%99%D7%9D-%D7%90%D7%AA-%D7%9E%D7%A4%D7%92%D7%A9-%D7%94%D7%A2%D7%93%D7%9B%D7%95%D7%9F-%D7%94%D7%A9%D7%A0%D7%AA%D7%99-%D7%91%D7%A0%D7%95%D7%A9%D7%90-%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%AA-%D7%96%D7%9E%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%A4%D7%99%D7%A0%D7%A1%D7%99%D7%AA-%D7%94%D7%A8%D7%97%D7%91%D7%AA-%D7%94%D7%94%D7%AA%D7%9E%D7%95%D7%93%D7%93%D7%95%D7%AA-%D7%A2%D7%9D-%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%9B%D7%9C%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%AA-%D7%A0%D7%95%D7%93-%D7%A0%D7%A9%D7%99%D7%9D-%D7%A0%D7%A4%D7%92%D7%A2%D7%95%D7%AA-%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA/>

⁴¹ מרץ 2023 <https://boi.org.il/publications/pressreleases/%D7%94%D7%A4%D7%99%D7%A7%D7%95%D7%97-%D7%A2%D7%9C-%D7%94%D7%91%D7%A0%D7%A7%D7%99%D7%9D-%D7%A7%D7%99%D7%99%D7%9D-%D7%90%D7%AA-%D7%9E%D7%A4%D7%92%D7%A9-%D7%94%D7%A2%D7%93%D7%9B%D7%95%D7%9F-%D7%94%D7%A9%D7%A0%D7%AA%D7%99-%D7%91%D7%A0%D7%95%D7%A9%D7%90-%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%AA-%D7%96%D7%9E%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%A4%D7%99%D7%A0%D7%A1%D7%99%D7%AA-%D7%94%D7%A8%D7%97%D7%91%D7%AA-%D7%94%D7%94%D7%AA%D7%9E%D7%95%D7%93%D7%93%D7%95%D7%AA-%D7%A2%D7%9D-%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%9B%D7%9C%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%AA-%D7%A0%D7%95%D7%93-%D7%A0%D7%A9%D7%99%D7%9D-%D7%A0%D7%A4%D7%92%D7%A2%D7%95%D7%AA-%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA/>

⁴² <https://boi.org.il/publications/lectures/%D7%93%D7%91%D7%A8%D7%99-%D7%94%D7%9E%D7%A4%D7%A7%D7%97-%D7%A2%D7%9C-%D7%94%D7%91%D7%A0%D7%A7%D7%99%D7%9D-%D7%93%D7%A0%D7%99-%D7%97%D7%97%D7%99%D7%90%D7%A9%D7%95%D7%99%D7%9C%D7%99-%D7%91%D7%9E%D7%A4%D7%92%D7%A9-%D7%A9%D7%9C-%D7%A9%D7%99-%D7%A9%D7%9C-%D7%96%D7%9E%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%A4%D7%99%D7%A0%D7%A0%D7%A1%D7%99%D7%AA-%D7%9E%D7%A8%D7%A1-2024-%D7%9E%D7%A9%D7%91%D7%A8-%D7%91%D7%AA%D7%95%D7%9A-%D7%9E%D7%A9%D7%91%D7%A8-%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%9B%D7%9C%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%AA-%D7%91%D7%9E%D7%A9%D7%A4%D7%97%D7%94-%D7%91%D7%A6%D7%9C-%D7%9E%D7%9C%D7%97%D7%9E%D7%9A/>

חלק ג' – פעילות ויצו האגף לקידום מעמד האישה סיכום שנת 2023-24

האגף לקידום מעמד האישה בויצו פעל בשנים 2023-2024 במגוון תחומים לקידום ותמיכה בנשים, במיוחד נפגעות אלימות במשפחה. הפעילות כללה תוכניות קבוצתיות, מקלטים, מרכזי טיפול, תוכניות תעסוקה והכשרה, וקהילות תמיכה. המלחמה שפרצה באוקטובר 2023 השפיעה משמעותית על הפעילות והצריכה התאמות והיערכות מחודשת.

התאמת הפעילות למציאות המלחמה:

1. מעבר לפעילות בזום כחלופה למפגשים פיזיים.
2. הקדמת השקת פעילות המערך המשפטי בצורת ההפעלה החדשה ממטה ויצו.
3. פיתוח תוכניות ייעודיות למשפחות המילואים, יישובי העוטף והבית הפתוח.

מענה רגשי למשפחות משרתי המילואים:

במהלך מלחמת חרבות ברזל, גויסו רבות ורבים לשירות מילואים, נאלצו לעזוב את משפחותיהם, עבודתם ואת בתי העסק שלהם. מצב זה יצר אתגרים משמעותיים עבור בני הזוג שנשארו בבית עם הילדים, הנדרשים להתמודד לבדם עם כל היבטי החיים: רגשי, לימודי, כלכלי ותעסוקתי. בתגובה למציאות מורכבת זו, ויצו פיתחה מענה טיפולי קבוצתי מקיף למשפחות משרתי המילואים, הכולל:

1. סדנאות טיפול באמנות לאימהות ובמקביל טיפול במשחק לילדים בגילאי 4-8.
2. סדנאות טיפול באמנות לאימהות ללוחמים/ות.
3. סדנאות טיפול דיאדי במוסיקה ותנועה למשפחות מילואים - אימהות ופעוטות (עד גיל 3).

אחד הפרויקטים המרכזיים שהקימו ויצו ו"העוגן למשפחות המילואים" הוא פרויקט שמשלב שני מענים נפרדים הכרחיים: סדנאות באורך שמונה מפגשים להורה שבבית ובמקביל סדנא נפרדת (מרחב משחקי טיפולי) לילד שאביו או אימו במילואים.

מטרת המענה לילדים :

המציאות החברתית והתרבותית בישראל לאחר 7 באוקטובר מביאה עמה מחשבה מחודשת על חווית העולם שתעצב את בגרות הילדים. המענה הנפרד לילדים נוצר מתוך הבנה שהילדים חשופים בתקופה זו לאימה, מוות ויגון שפולשים אל תוך מרחב התום של הילדות והסביבה נדרשת להגיב. למען הילדות והילדים עצמם, תפקיד המבוגרים בחייהם הוא להיות הגורמים המתווכים – הורים, צוותי בריאות, חינוך וטיפול.

בקבוצות הטיפוליות באמצעות משחק או מוסיקה או תנועה מתקיימים יחסי גומלין מרתקים עם ביטויים משחקיים ואמנותיים יצירתיים כחלק ממהלך טיפולי, כאמצעי לחיבור למציאות המורכבת ובמקביל חיבור חברתי לילדים הדומים להם או כמקור לתמיכה ועיבוד.

מטרות המענים:

- יצירת מרחב בטוח עבור האימהות לעיבוד חוויות ורגשות מורכבים בו מתאפשרים שיתוף מחשבות ותובנות, תיעוד של ניסיון חיים ופרשנות חדשה ליסודות האחריות ההורית.
  - בניית קהילה תומכת המאפשרת שיתוף ותמיכה הדדית.
  - הענקת כלים להתמודדות עם המצב המורכב, כולל טכניקות הרגעה וויסות רגשי.
  - שיפור התקשורת והקשר בין האם לילדים במצב של היעדרות ההורה השני.
- נוצר מענה נפרד לילדים מתוך הבנה שהילדים חשופים בתקופה זו לאימה, מוות ויגון שפולשים אל תוך מרחב התום של הילדות והסביבה נדרשת להגיב. הוקמו קבוצות הטיפוליות באמצעות משחק או מוסיקה או תנועה מתקיימים יחסי גומלין מרתקים עם ביטויים משחקיים ואמנותיים יצירתיים כחלק ממהלך

טיפול, כאמצעי לחיבור למציאות המורכבת ובמקביל חיבור חברתי לילדים הדומים להם או כמקור לתמיכה ועיבוד.

הסדנאות הוקמו בעשרה יישובים ברחבי הארץ, מתוך הבנה של הצורך הארצי במענה זה.

סוגיות מרכזיות שעלו בסדנאות:

- תחושות הצפה ורגשות קשים כמו חרדה, כאב, שנאה וכעס.
- תחושות אשמה על חוסר סבלנות כלפי הילדים.
- בדידות והתמודדות עם אי-ודאות מתמשכת.
- קשיים בהסתגלות לשינויים במבנה המשפחתי.
- אתגרים בניהול הבית וגידול הילדים ללא בן/בת הזוג.
- התלבטויות לגבי אופן הנגשת מידע על המלחמה לילדים.

שיתופי פעולה:

ויצו יצרה שותפויות חשובות עם עמותות והתארגנויות אזרחיות כמו "העוגן" למשפחות המילואים, "אמא ערה", ו"המתמרנות", המעניקות סיוע פרטני, חומרי, ותמיכה בתפעול הבית. שיתופי פעולה אלו אפשרו יצירת מענה הוליסטי למשפחות.

בקבוצות רבות נוצרו חברויות ומעין קבוצת תמיכה שהיא בפני עצמה תרמה ליכולת של האימהות לאסוף את עצמן ולהמשיך להתמודד במצה הקשה המתמשך של המלחמה והשינויים המשפחתיים שהוא מזמן. האימהות הביעו בדרכים רבות את הצורך שלהן בסדנאות הללו. עשו מאמצים רבים כדי להגיע, סיפרו על שינויים לטובה שקרו להן באופן אישי וגם על הדינמיקה המשפחתית שהשתפרה בעקבות הכלים

שלמדו והתמיכה שקיבלו מהמנחות ומחברות הקבוצה. וביקשו להמשיך לקבל את התמיכה מעבר לסיום הקבוצה לאור מצב המלחמה וחוסר היציבות שצפוי להימשך.

מקלטים

פעילות המקלטים בתקופת המלחמה:

מאוקטובר 2023 ועד ספטמבר 2024 טופלו כ-61 משפחות במקלטי ויצו (61 נשים וכ-190 ילדים). נצפתה תת-תפוסה בכל המקלטים בישראל מפרוץ המלחמה. בדומה לירידה במספר התלונות, תופעה זו הינה נגזרת של המלחמה אשר "שואבת" את מירב תשומת הלב ואשר מולה מצוקות אחרות נתפסות כנמוכות יותר בסדר העדיפויות, הן על ידי החברה והן על ידי הפרט. אל מול חוסר הוודאות, פינוי היישובים ואימת המוות משפחות נפגעות אלימות מתקשות עוד יותר לצאת מהבית למקלט, צעד שיש בו ערעור נוסף בתוך מציאות חיצונית מעורערת באופן קיצוני. כמו כן, החל תהליך הוספת דירות למקלט בירושלים בשיתוף משרד הרווחה.

הכשרות והתפתחות מקצועית:

בשנה זו הושקה הכשרה שנתית משותפת לצוותים הרב-מקצועיים של המקלטים. הכשרה זו מתמקדת בהתמודדות עם האתגרים הייחודיים שמציבה תקופת המלחמה והשלכותיה על נשים וילדים במקלטים. בנוסף, ויצו שותפה בפיתוח לומדה לשירותים הסוציאליים ברחבי הארץ, במסגרת פורום העמותות המפעילות מקלטים. הלומדה מיועדת להעשיר את הידע והכלים של אנשי המקצוע בתחום הטיפול בנשים נפגעות אלימות. נערכה הכשרה ייחודית לעורכי דין של המערך המשפטי בתחום האלימות המתמשכת, המתמקדת בהיבטים המשפטיים הייחודיים של טיפול בנשים נפגעות אלימות בתקופת משבר. פותחו הכשרות ממוקדות בהצטלבות הטראומות: משפחות במעגל האלימות במשפחה בצל המלחמה. 28 ארגונים השתתפו ב-67 מפגשי למידה/הכשרה, המיועדים ל-2,050 אנשי מקצוע.

עשרות יועצות חינוכיות השתלמו במסגרת תוכנית "שלי ורק שלי" בתיכונים, המתמקדת במניעת אלימות במערכות יחסים בקרב בני נוער,

נערכו הכשרות למנחי הורים, צוותים פדגוגיים-חינוכיים בבתי ספר, עובדים סוציאליים מטעם איגוד העו"סים ועובדי מרכזי קליטה של הסוכנות היהודית, להתמודדות עם סוגיות אלימות במשפחה בהקשר של אוכלוסיות מגוונות.

פותחה תוכנית הכשרה חדשה בשיתוף עם האגף לחינוך - "רק בגלל הרוח", המוכרת במאגר גפ"ן ועוסקת בליווי התמודדות מסגרות חינוך במצבי אבדן ושכול.

בנוסף, נערכו הכשרות למעסיקים ולנשות משאבי אנוש בארגונים, בעמותות רשומות לאיתור וזיהוי עובדים ועובדות במעגל האלימות ובהתייחסות יתרה להשפעות החזרה מהמילואים לשגרת בית ועבודה.

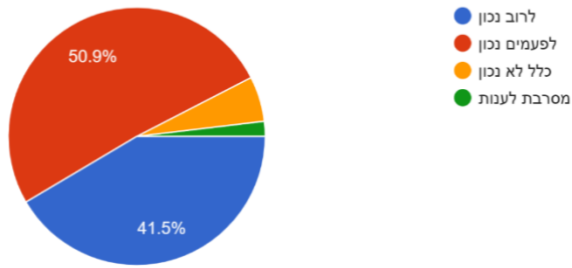
ביטחון תזונתי לנשים יוצאות מקלט:

במהלך 2024 פורום העמותות המפעילות מקלטים ערך סקר בקרב 53 נשים יוצאות מקלט. סקר זה חשף בעיה חמורה של אי-ביטחון תזונתי. אי-ביטחון תזונתי מוגדר על ידי האו"ם כהעדר נגישות רציפה למזון בטוח ומזין בכמות מספקת להבטחת חיים בריאים. הסיבות לתופעה זו מורכבות ומשולבות:

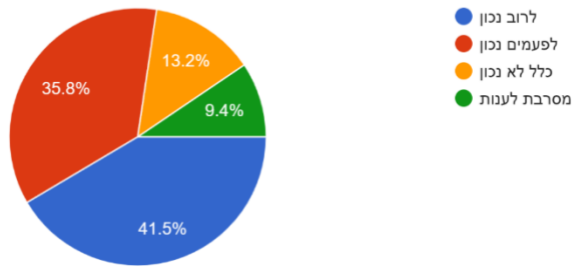
א. מצוקה כלכלית: רוב הנשים היוצאות ממקלטים מתמודדות עם קשיים כלכליים משמעותיים. הן נדרשות לבנות חיים עצמאיים ולשאת בהוצאות רבות כגון שכר דירה, ציוד, ביגוד ומזון, לרוב ללא משאבים כלכליים מספקים או תמיכה משפחתית.

ב. עלייה ביוקר המחיה: העלייה המתמשכת במחירי המזון והמוצרים הבסיסיים מחריפה את הקושי הכלכלי. נשים רבות מדווחות על קושי לרכוש מוצרי מזון בסיסיים כמו בשר, דגים, ירקות ופירות.

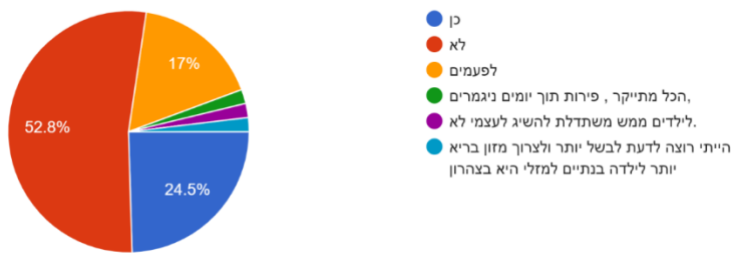
האוכל שקניתי לא הספיק ולא היה לי כסף לקנות יותר

ויתרתי על אוכל כדי שיהיה יותר אוכל לילדים

האם את והילדים צורכים מוצרי חלב, בשר, ירקות ופירות בכמות ובתדירות שהיית רוצה?

ג. היעדר מערכות תמיכה: לרבות מהנשים אין

מערכת תמיכה משפחתית או חברתית שיכולה

לסייע בעת מצוקה, מה שמגביר את הפגיעות

הכלכלית והתזונתית.

ד. אתגרי הורות יחידנית: רבות מהנשים הן

אימהות חד-הוריות, המתמודדות עם האתגר

הכפול של פרנסה וטיפול בילדים, מה

שמקשה על ניהול תקציב ורכישת מזון מספק.

הנתונים מהסקר מדגימים את חומרת המצב:

- 89% דיווחו שלא תמיד יש להן המספיק כסף

כדי לאכול ארוחות מאוזנות (47.2% ענו שזה

לרוב המצב ו 41.5% ענו שלפעמים

זה המצב).

- 72% דיווחו שהן צמצמו את

הארוחות שלהן או של הילדים בשל

מצוקה כלכלית (32.1% ענו שזה

לרוב המצב ו 39.6% ענו שזה מצב

לפעמים).

- 75.5% מהנשים דיווחו שהן והילדים אכלו פחות ממה שרצו כיוון שלא היה מספיק

כסף לקנות אוכל (28.3% ענו שזה לרוב המצב ו 47.2% ענו שזה מצב לפעמים).

77% מהנשים ויתרו על אוכל כדי שיהיה יותר לילדיהן (41.5% ענו שזה לרוב המצב

35.8% ענו שזה מצב לפעמים).

- 92% מהנשים ענו שהאוכל שקנו לא הספיק ולא היה להן כסף לקנות עוד מזון (41.5% ענו שזה לרוב המצב ו-50.9% ענו שזה מצב לפעמים).

מצב זה משפיע לא רק על הנשים אלא גם על ילדיהן, כאשר 77% מהנשים דיווחו שוויתרו על אוכל כדי שיהיה יותר לילדיהן.

השלכות אי-הביטחון התזונתי

ההשלכות של אי ביטחון תזונתי רבות וכוללות פגיעה בהתפתחות גופנית ופסיכולוגית של ילדים, חוסרים תזונתיים, אנמיה, סוכרת, השמנת יתר בקרב מבוגרים ופגיעה ברווחה הנפשית. לכל אלה השפעות חברתיות-כלכליות שליליות במונחים של פרודוקטיביות והוצאות בריאות⁴³. זאת ועוד, הניסיון המקצועי מראה שמצוקה כלכלית, שכאמור מביאה לאי ביטחון תזונתי, עשויה לגרום לנשים יוצאות מקלט לחזור לזוגיות אלימה.

הפתרון המוצע

התמודדות עם אי ביטחון תזונתי נעשית לא פעם באמצעות חלוקת תווי מזון. נמצא שחלוקת תווי מזון משפרת את הביטחון התזונתי, איכות התזונה והבריאות של הזכאים לתוויים. יחד עם זאת, למניעת אי ביטחון תזונתי יש להתאים את גובה הסיוע לצרכים של הזכאים². פרום העמותות קורא למשרדי הממשלה להדק את שיתוף הפעולה בניהם בכל הנוגע לנשים ששהו במקלט ולהעניק להן זכויות ביטחון תזונתי ותווי מזון בכדי להקטין את תלותן במגזר שלישי ולאפשר להן יציבות תזונתית גבוה יותר.

---

43 אור שרביט, ז. (2024). אי-ביטחון תזונתי במדינות מפותחות בעולם – מאפיינים, מענים ואתגרים: סקירה בין-לאומית. דמ-994-24. מכון מאירס-גוינט-ברוקדייל.

למשרד הרווחה - בסקר שערכנו 33% מתוך 47 משיבות ציינו שהן מקבלות סיוע דרך המיזם לביטחון תזונתי. לאור האמור לעיל, בקשתינו היא להכליל במיזם לביטחון תזונתי כל אישה ששהתה במקלט חודשיים לפחות ויצאה לחיים עצמאיים בקהילה.

למשרד הפנים - בסקר שערכנו 44% מתוך 52 משיבות ציינו שהן מקבלות תווי מזון מגורמים שונים (עמותות, מיזם לביטחון תזונתי), אולם לא פעם סיוע זה אינו קבוע. לאור האמור לעיל, בקשתנו היא שכל אישה ששהתה במקלט חודשיים לפחות ויצאה לחיים עצמאיים בקהילה תהיה זכאית לתווי מזון.

אי-הביטחון התזונתי בקרב נשים יוצאות מקלט הוא תוצאה של מכלול גורמים כלכליים, חברתיים ואישיים. קיים צורך דחוף בהרחבת המענים הכלכליים והתזונתיים, תוך התייחסות למורכבות המצב והצרכים הייחודיים של אוכלוסייה זו. שיתוף פעולה בין-משרדי ובין-מגזרי, לצד פיתוח תוכניות ייעודיות לתמיכה כלכלית ותזונתית, הם קריטיים להבטחת רווחתן וביטחונן של הנשים וילדיהן בטווח הקצר והארוך.

תוכניות המשך ותמיכה בקהילה:

ויצו ממשיכה להפעיל את תוכנית "צומחות יחד" מספקת מעטפת טיפולית ל-150 נשים ו-300 ילדים ב-9 קהילות ברחבי הארץ. מתוכננת הרחבה ל-12 קהילות עד סוף 2024.

בנוסף מתרחשת הערכות לאתגרים העתידיים בניהם הגדלת התפוסה במקלטים לאחר תקופת המלחמה, פיתוח מענים ארוכי טווח לאי-ביטחון תזונתי ולקשיים כלכליים של נשים יוצאות מקלט והרחבת שיתופי פעולה עם גורמי ממשל ועמותות לטובת מענה כולל לצרכי הנשים והילדים.

נתונים נוספים:

בקווי הייעוץ והמערך המשפטי (מאז תחילת המלחמה) נרשמו:

- 696 שיחות לקו הגברים
- 1,071 שיחות לקו הנשים במעגל האלימות
- 314 נשים קיבלו ייעוץ פרטני בלשכה המשפטית

תוכניות לקידום נשים במשברי חיים:

22 קבוצות נפתחו מפרוץ המלחמה, בהן השתתפו 220 נשים
 10 תוכניות למשפחות המילואים ואימהות ללוחמים, בהשתתפות 104 נשים וכ-160 ילדים

תוכניות מניעה:

28 ארגונים השתתפו ב-67 מפגשי הכשרה, עם 2,050 משתתפים
 226 סדנאות "שלי ורק שלי" לכ-4,390 מתבגרים ומתבגרות

ויצו ממשיכה לפעול ולהתאים את שירותיה למציאות המשתנה, תוך מתן דגש על תמיכה במשפחות המושפעות מהמלחמה, נשים יוצאות מקלט, וקהילות המפונות, לצד המשך הפעילות השוטפת למען נשים נפגעות אלימות וילדיהן.

סיכום

סיכום הממצאים העיקריים:

1. משרד הרווחה והביטחון החברתי: נרשמה עלייה משמעותית של כ-65% בפניות בנושא אלימות במשפחה בין אוקטובר 2023 לאפריל 2024, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. העלייה ניכרת בכל סוגי האלימות במשפחה, כולל אלימות כלפי בני זוג, בני משפחה, קטינים וקשישים.
2. משטרה: למרות העלייה בפניות למשרד הרווחה, נרשמה ירידה של 10% בתיקי אלימות במשפחה שנפתחו במשטרה. עם זאת, לא נרשמה ירידה מקבילה במעצרים ובכתבי אישום, מה שמעיד על חומרה גוברת של המקרים המדווחים.
3. בתי המשפט: נרשמה יציבות יחסית במספר התביעות בגין אלימות במשפחה, עם עלייה קלה מ-10,301 בשנת 2022 ל-10,425 בשנת 2023.
4. בנק ישראל: נרשמה ירידה של כ-25% במספר הנפגעות והנפגעים שקיבלו סיוע במסגרת "אמנת זמינות פיננסית" בין מרץ 2023 למרץ 2024, למרות הרחבת קהל היעד.
5. שירות בתי הסוהר: נרשמה עלייה של כ-11.9% במספר האסירים המטופלים בגין אלימות במשפחה בשנת 2023 בהשוואה לשנת 2022.

דיון בהשלכות הממצאים:

פער בין הדיווח והטיפול: העלייה בפניות למשרד הרווחה לצד הירידה בתיקים במשטרה מצביעה על פער מדאיג בין הצורך בסיוע לבין הטיפול המשפטי. הדבר עלול להוביל לתחושת חוסר אונים בקרב נפגעות ונפגעים ולהרתיע מפנייה לעזרה בעתיד.

החמרה בחומרת המקרים: היציבות במספר המעצרים וכתבי האישום למרות הירידה במספר התיקים מעידה על החמרה בחומרת המקרים המדווחים. זוהי מגמה מדאיגה שדורשת התייחסות מיידית ומקיפה מצד רשויות האכיפה והרווחה.

השפעת המלחמה: חרף מסד הנתונים המוגבל, עולה חשש סביר להשפעה משמעותית של מלחמת חרבות ברזל על היקף ואופי האלימות במשפחה. הדבר מדגיש את הצורך בתוכניות ייעודיות לטיפול באלימות במשפחה בעתות חירום ומשבר לאומי ובתוכניות מניעה כוללניות החל ממערכות החינוך ועד לאוכלוסיות סטודנטים, נשים, גברים, אנשי מילואים ועוד.

בנוסף, בכדי לצמצם את התופעה במיוחד בעת משברית זו, ישנו צורך דחוף בהתערבות מניעתית. מתן כלים לאיתור, זיהוי והפניה למענים רלוונטיים ל"שומרי סף" שונים.

חסמים כלכליים: הירידה בשימוש ב"אמנת זמינות פיננסית" מעלה חשש לגבי חסמים כלכליים המונעים מנפגעות ונפגעים לצאת ממעגל האלימות, במיוחד בתקופת משבר כלכלי.

לאור ממצאים אלה, נדרשת פעולה מערכתית ומתואמת של כלל הגורמים הרלוונטיים - משרדי הממשלה, רשויות האכיפה, מערכת המשפט והרווחה - לפיתוח וליישום אסטרטגיה כוללת למאבק באלימות במשפחה, תוך התייחסות מיוחדת למצבי חירום ומשבר לאומי.

יש צורך בפיקוח ובקביעת הכשרה בתחום אלמ"ב ע"י משרד החינוך והמל"ג לכל הבאים במגע עם ילדים ובני נוער במסגרת חוק חינוך חובה סביב סוגיות אלימות זוגית ואלימות במשפחה החל משלב ההכרה האקדמאית וכלה בהשתלמויות המשך במהלך התפקיד.

דוח מצב האלימות לשנה זו נתקל במחסור במידע ונתונים בכלל ובנתונים רגישי מגדר באופן במיוחד בכל הקשור מצבן של האוכלוסיות המפונות מביתהן. מידע ונתונים מסוג זה הם קריטיים לטיפול באוכלוסייה, כמו גם לפיתוח וקידום שיקום מיטבי של תושבות ותושבים בדרום ובצפון.

במחקר שערכו במרכז אדווה⁴⁴ עולה כי קושי זה באיסוף נתונים מלמד על ההיערכות בעייתית ומוגבלת גם בנוגע לשיקום החברה הישראלית בשוך הקרבות. על פי מרכז אדווה תוכנית החומש לשיקום חבל

---

⁴⁴ <https://adva.org/wp-content/uploads/2024/09/tkuma-gendermainstream.pdf>

תקומה חסרה התייחסות מספקת לסוגיות מגדריות. למרות שמנהלת תקומה בולטת בייצוג גבוה של נשים בקרב מנהלי הצוותים, אין במידע הזמין לציבור עדות לבחינה ויישום של חשיבה מגדרית בפעולותיה. היעדר איסוף, ניתוח ופרסום של נתונים ומידע בפילוח מגדרי אודות הצרכים הייחודיים של אוכלוסיות מפונות, של אוכלוסיות באזורי עימות שנותרו מאחור, ושל השבים והשבות לבתיהם, מונע הערכה מדויקת של המידה בה מובאים בחשבון הצרכים השונים של נשים וגברים בהליכי קבלת ההחלטות במנהלת.

חומרת המצב נובעת מכך שמחקרים מהעולם אודות אוכלוסיות מפונות במצבי משבר מלמדים כי נשים מפונות פגיעות במיוחד, וכי מדיניות שיקום חייבת להכיר בכך וליצור עבורן מענים ייעודיים. היעדר התייחסות מגדרית בתוכניות השיקום עלול להוביל להחמרת הפערים המגדריים הקיימים ולפגיעה נוספת בנשים שכבר נמצאות במצב פגיע.

יתרה מזאת, המסמך מדגיש כי מנהלת תקומה פועלת בהקשר רחב יותר של מלחמה מתמשכת והיעדר נשים ממוקדי קבלת החלטות ברמה הלאומית. מצב זה משליך על יכולתה של המנהלת להגיב לצרכים של נשים תחת מלחמה, הן בשל תיחום צר של סמכויותיה והן כתוצאה מתקציביה המוגבלים. לפיכך, היעדר חשיבה מגדרית בתוכניות השיקום של תקומה משקף בעיה מערכתית רחבה יותר של הדרת נשים מתהליכי קבלת החלטות בעת משבר, דבר שעלול להוביל למדיניות שאינה מספקת מענה הולם לצרכיהן הייחודיים של נשים במצבי חירום.